

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ІДИОМАТИКА СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ РИТОРИКИ
США У ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОМУ АСПЕКТІ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0350-2ап-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Переклад (англійський)

Івахненко Вікторія Вікторівна

Керівник д.ф.н., доц. Шевченко О. І.

Рецензент к.ф.н., доц. Запольских С.П.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет іноземної філології

Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри теорії та
практики перекладу
з англійської мови

« » __ 2021 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА**

Івахненко Вікторії Вікторівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Ідіоматика англійського політичного дискурсу США у перекладознавчому аспекті»
Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Шевченко Олександр Іванович
д.ф.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «13» квітня 2021 року № 590-с
Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту)
29.11.2021 року
2. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту)
Теоретичні засади дослідження специфічних рис ідіоматики сучасної
політичної риторики США у перекладознавчому аспекті на прикладі промов
Дональда Трампа, Джозефа Байдена, Бориса Джонсона.
3. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): розглянути сутність та характеристики ідіоматичних словосполучень; з'ясувати принципи і способи перекладу ідіоматичних словосполучень; вивчити жанр політичної риторики: лексико-семантичні, стилістичні і функціональні характеристики; дослідити ідіоматичні одиниці в політичному дискурсі як засіб впливу на аудиторію; вивчити специфіку вживання фразеологічних одиниць в промовах американських політиків; здійснити аналіз перекладу ідіом в політичній риторичі США.

4. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали консультанта	Підпис дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Шевченко О.І. д.ф.н. доцент	07.05.2021	07.05.2021
Розділ 1	Шевченко О.І. д.ф.н. доцент	03.06.2021	03.06.2021
Розділ 2	Шевченко О.І. д.ф.н. доцент	15.07.2021	15.07.2021
Висновки	Шевченко О.І. д.ф.н. доцент	27.09.2021	27.09.2021

1. Дата видачі завдання 22.04.2021 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Сроки виконання роботи (проекту)	Примітка
1	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз; укладання бібліографії	квітень 2021	виконано
2	Добір фактичного матеріалу	травень 2021	виконано
3	Написання вступу	червень 2021	виконано
4	Написання теоретичного розділу	серпень 2021	виконано
5	Написання практичного розділу	вересень 2021	виконано
6	Формулювання висновків	жовтень 2021	виконано
7	Проходження нормконтролю	Листопад 2021	виконано
8	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2021	виконано
9	Захист	грудень 2021	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

(підпис)

В. В. Івахненко

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

О. І. Шевченко

(ініціали та прізвище)

Нормконтроль пройдено

Нормконтролер

(підпис)

В. В. Погонець
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 73 стор., 81 джерело.

Об'єкт дослідження: ідіоматика сучасної політичної риторики США у перекладознавчому аспекті.

Мета роботи: з'ясувати специфічні риси ідіоматики сучасної політичної риторики США у перекладознавчому аспекті на прикладі промов Дональда Трампа, Джозефа Байдена, Бориса Джонсона.

Теоретико-методологічні засади: ключові поняття політичного дискурсу та політичної комунікації розроблені у працях таких вчених як В. І. Карасік, В. З. Дем'янков, Н. М. Миронова, О. Л. Михальова, А. П. Чудінов, В. М. Базильов, Є. В. Веремейко, О. Й. Шейгал, R. Wodak, G.M. Pomper, R. Joslyn, P. Corcoran. Поняття терміну ідіома представлені у працях таких науковців як О. В. Кунін, В. М. Телія, А. Н. Баранов, Д. О. Добровольський, Т. З. Черданцева, U. Weinreich, C. Fernando та ін.

Отримані результати: Поняттю ідіоматичної одиниці присвячена велика кількість праць зарубіжних і відчизняних науковців. У лінгвістиці термін «ідіома» може вживатися як у широкому, так і вузькому значенні. Згідно «вузького» розуміння під ідіомою розуміють сталу, семантично непрозору або метафоричну одиницю чи ж, у відповідності до традиції, «із значення частин якої не виводиться її значення» наприклад: *kick the bucket* або *spill the beans*. Згідно «широкого» розуміння під ідіомою розуміють «загальний термін для багатьох видів полілексемних одиниць», в незалежності від того, чи вони являються семантично «непрозорими» [accessed: Moon 1998, p. 4]. До ідіом відносять власне фразеологічні одиниці, афоризми, приказки, прислів'я. Данним одиницям мови властива образність та емоційна забарвленість, що представляє основну проблему для перекладача. У мовознавстві виокремлюють еквівалентний переклад, ідіоматичний аналог, дослівний переклад(калькування), описовий переклад та контекстуальна заміна.

Ключові слова: ідіоматична одиниця, ідіома, політичний дискурс, еквівалентний переклад, ідіоматичний аналог, калькування, контекстуальна заміна.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1	12
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІДІОМАТИКИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ РИТОРИКИ.....	12
1.1. Сутність та характеристики ідіоматичних словосполучень.....	12
1.2. Принципи і способи перекладу ідіоматичних словосполучень..	19
1.3. Жанр політичної риторики: лексико-семантичні, стилістичні і функціональні характеристики.....	24
РОЗДІЛ 2	34
ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІДІОМАТИКИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ РИТОРИКИ США У ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОМУ АСПЕКТІ	34
2.1. Ідіоматичні одиниці в політичному дискурсі як засіб впливу на аудиторію.....	34
2.2. Комунікативно - функціональні особливості фразеологічних одиниць в промовах американських політиків.....	42
2.3. Аналіз засобів перекладу ідіом сучасної політичної риторики США	48
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68

ВСТУП

В процесі існування мови в усному та писемному мовленні (художній літературі, публіцистиці, політиці тощо) досить широко використовуються ідіоматичні одиниці. Ідіоми є одним із найяскравіших засобів мови. Метафоричність, емоційність, експресивність, властиві ідіоматичним одиницям, надають мовленню образності та виразності.

Для дослідження нами було обрано одну з найважливіших суспільних сфер – політичну. З недавніх пір політика дедалі більше входить у повсякденне життя людини. У процесі глобалізації, особливо, з появою інтернету та розвитком соціальних мереж, людство почало більш уважно відслідковувати політичну ситуацію як у рідній країні, так і в інших світових провідних країнах. Чимало людей, які цікавляться політикою, стежать за профілями дипломатів у соціальних мережах, де вони нерідко публікують висловлювання іноземними мовами, зокрема англійською.

Введення ідіоматичних одиниць у політичні тексти державних діячів зумовлено спробою маніпуляції, навіювання, переконання та контролю адресатів – громадян спільноти, а також завоюванням підтримки народу. Оскільки це завдання не завжди можна вирішити з допомогою раціонального переконання, заснованого на логічному доказі, політичні діячі найчастіше звертаються до стратегій і засобів мовного впливу на емоційний бік психіки реципієнта.

Потрібно зауважити, що лише правильне вживання ідіом увиразнює мову та надає їй нове семантичне забарвлення. Саме тому актуальним і не до кінця вирішеним залишається питання правильного та адекватного їх перекладу.

У науковій літературі існує багато робіт, які присвячені дослідженню політичного дискурсу та політичної комунікації. Серед зарубіжних вчених можна виділити В. І. Карасіка, В. З. Дем'янова, Н. М. Миронову, О. Л.

Михальову, А. П. Чудінова, В. М. Базильова, Є. В. Веремейка, О. Й. Шейгал, R. Wodak, G.M. Pomper, R. Joslyn, P. Corcoran.

Питання вивчення ідіом розкрито в роботах таких науковців як О. В. Кунін, В. М. Телія, А. Н. Баранов, Д. О. Добровольський, Т. З. Черданцева, U. Weinreich, C. Fernando та ін.

Українські науковці внесли значний внесок в розгляд проблеми використання ідіоматичних одиниць у політичному дискурсі, зокрема такі як М. П. Кочерган, І. В. Лосєва, О. М. Мосейчук, Т. В. Свиридчук, А. О. Худолій тощо.

Незважаючи на значну кількість досліджень присвячених особливостям вживання ідіоматичних одиниць, зокрема і в політичному дискурсі, багато невирішених і дискусійних запитань залишається в теорії та практиці перекладу цих одиниць з англійської на українську мову, що обумовлює актуальність теми даної роботи.

Актуальність дослідження зумовлена активним функціонуванням і використанням політиками ідіоматичних одиниць у своїх промовах, з огляду на їхню експресивність, стилістичну значущість і метафоричність.

Мета дослідження – з'ясувати специфічні риси ідіоматики сучасної політичної риторики США у перекладознавчому аспекті на прикладі промов американських політиків.

У роботі висвітлено низку **завдань**, а саме:

- розглянути сутність та характеристики ідіоматичних словосполучень;
- з'ясувати принципи і способи перекладу ідіоматичних словосполучень;
- вивчити жанр політичної риторики: лексико-семантичні, стилістичні і функціональні характеристики;
- дослідити ідіоматичні одиниці в політичному дискурсі як засіб впливу на аудиторію;

- вивчити специфіку вживання фразеологічних одиниць в промовах американських політиків;
- здійснити аналіз перекладу ідіом в політичній риторичі США.

Об'єкт дослідження – ідіоматика сучасної політичної риторики США у перекладознавчому аспекті.

Предмет дослідження – специфіка ідіоматики сучасної політичної риторики США у перекладознавчому аспекті на прикладі промов Дональда Трампа, Джозефа Байдена, Бориса Джонсона.

Матеріалом дослідження були оригінали та переклади текстів політичних промов таких діячів, як Дональд Трамп, Джозеф Байден, Борис Джонсон. Загальна кількість проаналізованих ідіоматичних одиниць 200 прикладів.

Виступи політиків, що досліджуються, представлені у відкритому доступі на офіційних сайтах ЗМІ, в тому числі, The Washington Post, CNN та інших.

Методи дослідження. Методика дослідження обумовлена метою і завданнями роботи та має комплексний характер, який полягає у застосуванні як загальнонаукових (аналіз, синтез, індукція, дедукція, спостереження, узагальнення), так і філологічних та власне перекладознавчих методів аналізу: дефінітивний метод для надання визначення основних понять дослідження; індуктивний аналіз – для визначення напряму пошуку від накопичення мовного матеріалу до його систематизації; перекладознавчо-зіставний метод аналізу оригіналів і перекладів – для виявлення особливостей перекладу; дескриптивний – для висвітлення результатів дослідження, особливостей, типових труднощів та проблем відтворення ідіоматичних слів та виразів у перекладі; метод суцільної вибірки – для створення корпусу фактичного матеріалу; а також метод лінгвістичної інтроспекції – звернення до власної мовної інтуїції в процесі перекладацького аналізу. Для підтвердження об'єктивності отриманих результатів застосовано метод кількісних підрахунків.

Наукова новизна роботи полягає у виявленні способів та механізмів перекладу ідіоматики політичної риторики США.

Теоретичне значення роботи визначається внеском автора у розробку теоретичних питань перекладу, зокрема узагальненні наукових досліджень щодо стилістичних особливостей перекладу англомовних політичних текстів. Отримані результати сприятимуть подальшому вивченню усіх типів ідіоматичних одиниць в світлі розвитку фразеологічної теорії.

Практичне значення роботи полягає в тому, що отримані результати дослідження можуть використовуватись в теоретичному курсі лексикології, стилістики, теорії і практики перекладу, на практичних заняттях з англійської мови на різних рівнях навчання.

Напрацювання дипломної роботи можна використати при викладанні перекладу сучасної англомовної літератури, при проведенні семінарів з практичного перекладу. Результати дослідження можуть бути використані лінгвістами та перекладачами-практиками у повсякденній діяльності.

Обсяг і структура роботи. Мета та завдання роботи обумовили її структуру. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи становить 73 сторінки, з них 59 сторінок – основного тексту. Список використаних джерел налічує 81 позицію, з них 56– наукових праць, 33 – джерела ілюстративного матеріалу.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІДІОМАТИКИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ РИТОРИКИ

1.1. Сутність та характеристики ідіоматичних словосполучень

Термін «ідіома» походить від давньогрецького слова «*idiōma*», яке у дослівному перекладі означає «особливість, своєрідність». У відповідності до думки О. Селіванової, під ідіомами розуміються тільки такі «стійкі словосполуки, семантика яких не виводиться зі значень її складників, а інтегрована ними формально»; з'являється через «втрати мотиваційних відношень» [Селіванова 2006, с. 173].

В. Л. Архангельським було запропоновано наступне трактування ідіоматичних словосполучень, під якими науковець пропонує розуміти «своєрідні вирази певних мов». В. Л. Архангельський зауважує, що відповідно до свого вживання вони являються цілісними та єдиними за змістом, як правило, «не піддаються точній передачі на інші мови» та при перекладі вимагають заміни з подібним стилістичним забарвленням [Архангельський 1964, с. 105].

Ряд вчених не виокремлює окремо ідіоми, відносячи їх до фразеологізмів. Так А. В. Кунін вважає, що під фразеологічними одиницями доцільно розуміти «стійкі поєднання лексем з частково або повністю переосмисленим значенням» [Кунін 1983, с. 85].

На думку І. Р. Гальперіна фразеологічними одиницями доцільно йменувати поєднання слів, де значення цілого «домінує над значенням складових частин» інакше кажучи, де «значення цілого поєднання не зовсім

точно виводиться з суми складових цього поєднання частин» [Гальперін 1981, с. 58].

Ряд лінгвістів, які займаються вивченням фразеологічних одиниць поділяють останні у відповідності до типів мотивації та семантичної спаяності, для прикладу В. В. Виноградов висловлює пропозицію виокремлення 3 типів спаяності фразеологізмів: а) фразеологічні зрощення чи ідіоми – демотивовані одиниці, які виступають як еквіваленти слова; б) єдності; в) фразеологічні сполучення [Виноградов 1946, с. 84].

Протягом доволі довгого часу, у вітчизняному мовознавстві мала місце традиція йменувати ідіоми «фразеологічними зрощеннями», у відповідності до термінології В.В. Виноградова – відомого радянського мовознавця академіка. У відповідності відомого радянського мовознавця академіка, прикладами ідіом як семантично цілісних одиниць, що позбавлені внутрішньої форми можуть виступати наступні вислови: «*all my eye* – дурниця, нісенітниця; *on the bend* – нечесним шляхом, *be in the red* – бути в боргу» [Виноградов 1946, с. 84].

Здійснимо розгляд класифікації іншого науковця – О. І. Смирницького. Вчений розрізняє дві групи фразеологічних висловів, а саме: а) «фразеологічні одиниці; б) ідіоми (слова в переносному значенні, що засновані на метафорі і ясно сприймаються мовцем: *dead as the doornail* «без ознак життя» [Смирницький 1998, с. 63].

За Н. М. Амосовою, до основного критерію при визначенні фразеологізму належить стійкість фразеологічних одиниць. Проте, науковиця також здійснює класифікацію фразеологічних одиниць у відповідності до семантичної ознакою та поділяє останні на фраземи й ідіоми. Ідіоми, відмінно від фразем, у відповідності до думки Н. М. Амосової, – являються одиницями постійного контексту, де вказівний та семантично реалізований елементи складають тотожність та обидва є представленими загальним лексичним складом словосполучення [Амосова 2012, с. 16]. Значення ідіоми являється

цілісним значення всього поєднання, на кшталт, *show a clean pair of heels* – забратися геть, втекти, *red tape* – тяганина, бюрократизм, [Амосова 2012, с. 62].

У лінгвістиці термін «ідіома» може вживатися як у широкому, так і вузькому значенні. Згідно «вузького» розуміння під ідіомою розуміють сталу, семантично непрозору або метафоричну одиницю чи ж, у відповідності до традиції, «із значення частин якої не виводиться її значення» наприклад: *kick the bucket* або *spill the beans*. Згідно «широкого» розуміння під ідіомою розуміють «загальний термін для багатьох видів полілексемних одиниць», в незалежності від того, чи вони являються семантично «непрозорими» [accessed: Moon 1998, p. 4].

Відзначимо, що А. Маккай застосовує зазначений термін для всіх некомпозитних поліморфемних лексичних одиниць, зокрема таких як *blackbird*, а також для конструкцій й словосполучень, які утворюються вільно. Вчення А. Маккай про ідіоми побудовано навколо класифікації лексичних одиниць на ідіоми (*idioms*) й не ідіоми (*nonidioms*). Зазначений дихотомічний поділ не допускає градації, проте він містить в собі визначення двох якісно відмінних видів ідіом: ідіом кодування (*idioms of encoding*) та декодування (*idioms of decoding*), що являються об'єктом лексико-граматики й семантики відповідно [accessed: Makkaï 1972, p. 24]. Під ідіоми кодування розуміються «фразеологічні ідіоми», які містять обмеження й переваги словосполучень, як от застосування *at* у словосполученні *he drove at 70 m. p. h.* Під ідіомами декодування розуміються дезорієнтуючі «лексичні кластери», на кшталт *hot potato* та *fly off the handle*, які у відповідності до своєї природою також виступають ідіомами кодування. Науковець, зосереджуючи увагу на останніх, здійснює їх аналіз у світлі стратифікаційної моделі мови (*stratificational model of language*), за С. Лембом, як такі, що відносяться до однієї із двох «ареалів ідіоматики» англійської мови: лексемного й семемного [accessed: Makkaï 1972, p. 117].

Лексемні ідіоми з точки зору широкого розуміння являються об'єктами лексико-граматики та семантики, у той час як семемні – прагматики й психології (socioculture). Прикладами лексемних ідіом являються фразові дієслова, «чисті» ідіоми, наприклад *spill the beans* та складні слова із «непрозорим» значенням як, для прикладу, *forefinger* чи *blackbird*. До прикладів семемних ідіом відносяться прислів'я та шаблонні привітання (formulaic greetings). Потім А. Маккай наводить класифікацію лексемних ідіом у відповідності до поверхневої структури. Проте, він скептично відноситься до поєднань типу *to and fro* й *hue and cry*, що у власному складі мають специфічну одиницю, і якраз через це лінгвіст йменує їх «псевдо-ідіомами», так як у їх складі бракує двозначності (essential ambiguity), що є потрібною або дезінформуючого чинника, що є характерними для справжніх ідіом [Негрич 2013, с. 80].

Ч. Фернандо та Р. Флауелл висловлюють власну думку щодо того, що для праць А. Маккай характерними є недоліки, з-поміж яких науковці виокремлюють те, що здійснюючи спроби класифікувати ідіоми, А. Маккай не звертає належного рівня уваги на інші види проблемних словосполучень (колокацій), окрім того ж інколи доволі складно відстежити деякі із характерних ознак ідіом, на які він вказує [accessed: Fernando 1981, p. 19].

Термін «ідіома» у ще більш широкому розумінні сприймає Ч. Хоккет. Науковець йменує ідіомами навіть такі одиничні морфеми, значення яких не відстежується. Проводячи дослідження поняття «слова», ним було започатковано редуційну модель лексикону з усіма мінімальними елементами. Здійснюючи розгляд форм ідіом, науковець наполягає на тому, що вони бувають контекстуальними (contextual) й екзистенціальними (existential), до того ж, він відносить ідіоми до семіотичних систем, а не до мови. Судження Ч. Хоккета є цікавим своїм непохитним баченням композитності або іншими словами одиниць, розширенням ідіоми до більших структур, на кшталт речення, доказами, що ідіоми не обмежуються тільки

переліком виразів у словнику, але й також можуть виникати із дискурсивних ситуацій [accessed: Hockett 1998].

Згаданий науковець Ч. Хоккет застосовує єдиний критерій для визначення й ідентифікації ідіоми: «Значення ідіоми не є композиційною функцією (compositional function) її складових частин». А. Маккай застосовує 5 критеріїв: морфологічна композиційність, можливість буквальної інтерпретації значення ідіоми, непрозорість (двозначність), семантична непрогнозованість та сталість форми (institutionalisation). Результатом застосування багатьох ознак являється те, що визначення ідіоми у відповідності до А. Маккай експліцитніше, а також його визначення форм ідіом більш селективні, ніж у відповідності до підходу Ч. Хоккета.

Посилаючись на Ч. Фернандо та Р. Флауелла, можна стверджувати, що існують різні типи ідіоматичності, що корелюють із різноманітними категоріями ідіом [accessed: Fernando 1981, p. 29]. Таким чином, якщо керуватися більшою кількістю критеріїв під час відбору ідіом, то існує більший рівень вірогідності лишити поза увагою неідіоматичні вирази, а також сконцентруватися на тих, які володіють однією та більше характерними рисами ідіом.

Ми схилиємося до визначення ідіоми, що належить Ч. Фернандо й Р. Флауеллу й звучить наступним чином: «Ідіома це – морфо-синтаксичний феномен, ключовою властивістю якого є асиметрія між значенням та синтаксичною будовою» [accessed: Fernando 1981, p. 33]. Що ж до мноморфемних форм, на кшталт: *gay*, *croak*, *bastard*, *swine*, *lemon* тощо, що вживаються як у буквальному, так і в переносному (nonliteral) значенні, та котрі володіють деяким відношення до ідіоматичності, то доцільно, що вони володіють нечітким рівнем ідіоматичності. З огляду на згадані вище обставини, до ідіом доцільно відносити одиниці, в склад яких включені 2 чи більше вільних морфем [Денисова 2015, с. 19].

На сьогоднішній день, як в британському, так і в американському мовознавстві більший рівень популярності має «широкий підхід» до

питання тлумачення поняття «ідіома». Західні лінгвісти до складу ідіом відносять не тільки фразеологізми усіх типів, а навіть і паремії – прислів'я, приказки, цитати, крилаті вислови тощо. Зокрема, Річард Спірс у передмові до «Словника американських ідіом» пояснює вибірку одиниць для даного видання наступним чином: «Кожна мова має фрази або речення, які не можна перекладати дослівно. Багато кліше, прислів'їв, сленгових виразів, фразових дієслів та мовленнєвих штампів створюють такі проблеми. Вирази такого типу зазвичай називають ідіоматичними» [accessed: Richard 2008, p. 7].

З огляду на зазначене, у порівнянні з тлумаченням В. В. Виноградова має місце істотне розширення поняття «ідіоми»: оскільки до складу ідіом належать не тільки словосполучення, але й також речення (sentences) різноманітного характеру: прислів'я, кліше, сленгові фрази, мовленнєві штампи (common sayings), які поєднує їх ідіоматичність – одна спільна риса. У відповідності до даного принципу укладено більшість з оригінальних словників й довідників ідіом англійської мови.

В. Колінз, який являється укладачем іншого популярного словника ідіом британського варіанту англійської мови, зокрема, зауважує, що при вивченні ідіоми, на постійній основі стикаєшся з 2 найголовнішими проблемами. До першої відноситься проблема походження, навіть фахівці не спроможні «чітко та впевнено пояснити значення численних ідіоматичних виразів». Окрім того, має місце «проблема зв'язку між походженням та поточним використанням». Доволі час, під час вивчення ідіоми, значення якої зрозуміло та застосовується вірно, можна зрозуміти, що зв'язок між її походженням й значенням виступає невідомим [accessed: Collins 1980, p. 11].

У своїй передмові до словника Дж. Сейдл та У. Макморді «English idioms and how to use them» О. Меднікова зазначає таку точку зору, що слово «ідіома» не являється однозначним. Оскільки так йменують й особливу фразеологічну одиницю, яка має яскраво виражені стилістичні особливості (власно ідіоми), а також інші види фразеологічних одиниць. Саме через це

Дженіфер Сейдл та У. Макморді, розуміючи слово ідіома у всій системі його значень, до складу посібника включили все те, що, як вони вважають, може вважатися специфічно англійським і те, що потрібно знати тим, хто вивчає англійську мову як іноземну [Сейдл 1993, с. 5]. Такого роду думку підтримують також й інші англійські лінгвісти, зокрема, на кшталт такі як У. Графф. Науковець тлумачить ідіому як синтаксичну чи структурну форму, що являється специфічною для певної мови.

У. Вайнрайх трактує ідіому у вигляді фразеологічної одиниці, яка складається принаймні з 2 компонентів, в яких існує можливий вибір зворотних контекстуальних підсмислів [accessed: Weinreich 1984, p. 4]. Ф. Хаузхольдер називає ідіому «основною або елементарною одиницею, за допомогою якої будуються речення» [accessed: Householder 1989, p. 235].

І. Арнольд зауважує щодо неоднозначності терміну «ідіома». Науковиця вважає, що ідіому можна розуміти як словосполучення, значення якого складно чи неможливо вивести з компонентів, якщо останні розглядати окремо. З іншої сторони – термін «ідіома» може виступати синонімом до слова «мова» чи «діалект» та позначати форму виразу, яка є специфічною для певного народу, країни чи, навіть, одного індивіда. Термін «фраза», на думку науковці, також володіє неоднозначним характером. Вона висловлює пропозицію замінити вищезазначені терміни на термін «стійкий вираз», що, як вона вважає, являється більш точним та ліпше відображає природу сталого утворення [Арнольд 2002, с. 141].

Як вже зазначалось раніше, Ч. Хоккет застосовує термін «ідіома» для «таких лексикографічних і синтаксичних явищ, значення яких не можна вивести з їх структури» [accessed: Hockett 1998, с. 171].

Не дивлячись на певну несхожість у тлумаченні, більшість з вищезгаданих лінгвістів тлумачать ідіому як складний вираз, значення якого не можливо виводити зі значень його складових частин.

Таким чином, ідіоматичні одиниці, чи фразеологічні зрощення формують ядро фразеологічного фонду будь-якої мови. У них наявна не лише

історико-культурна інформація, але й вони також відображають динаміку розвитку мови. До ідіом в англійській мові належать усі фразеологічні одиниці, приказки, прислів'я, афоризми. При цьому, під ідіомами в українській лінгвістичній науці розуміються тільки стійкі вирази, в яких не прослідковується мотивація, тобто значення окремих компонентів ідіоми не дорівнює значенню їх поєднання, при цьому інші одиниці належать до паремій.

Отже, з огляду на вищезазначене, існує суттєва кількість визначень поняття «ідіома» як вітчизняних, так і зарубіжних лінгвістів. Варто зауважити, що у данній роботі ми будемо використовувати термін «ідіома» або «ідіоматична одиниця», маючи на увазі фразеологічну одиницю мови, для якої характерною є стійкість, відтворюваність та немотивованість значення, тобто зміст якої не дорівнює сумі значень слів-складників.

1.2. Принципи і способи перекладу ідіоматичних словосполучень

До одного з найскладніших завдань в роботі перекладача відноситься переклад ідіом, що можна пояснити тим, що доволі часто виявити ідіоми можна тільки на основі контексту та загальної логіки висловлювання. Помилки спричиняють появу грубого спотворення сенсу оригіналу. Для прикладу: *to go to the country* – не «поїхати в село», а «розпустити Парламент і призначити загальні вибори», *to sit on the fence* – не «сидіти на паркані», а «займати вичікувальну позицію» тощо.

Під час перекладу ідіоми варто передати не лише зміст останньої, але й також стилістичне забарвлення, експресію, що в істотній мірі знаходиться в залежності від контексту та не може бути передбаченою жодним словником. До того ж, переклад ідіом ускладнений ще й тим, що цим для лексичних одиниць властиві такі явища як полісемія, синонімія, а також омонімія. Для

прикладу, і в українській та в англійській мовах існують синонімічні ряди, які позначають смерть. Для зазначеного існує багато виразів: від *to pass to the better world* до *to kick the bucket*, що не є ідентичними у відповідності до стилістичного відношення. Ідіоматичний вираз *there is no love lost between them* має 2 полярних значення: «вони один одного терпіти не можуть» і «вони обох обожнюють один в одного» [Кунин 2005, с. 202] Ідіома *to take the floor* залежно від сфери вживання може означати як «взяти слово для виступу», так і «піти потанцювати». Представлені приклади виступають підтвердженням потреби у ретельному аналізі під час вибору способу перекладу ідіом.

Теорією перекладу пропонується п'ять способів перекладу ідіом, вибір з яких здійснюється у відповідності до характеру ідіоми та контексту. Проведемо огляд способів перекладу ідіом з англійської мови на українську.

1. Еквівалентний переклад. Під фразеологічним еквівалентом розуміється образна фразеологічна одиниця в українській мові, що у повній мірі у відповідності до змісту відповідає певному англійському фразеологізму та заснована на одному з них образі [Гаманко 2005]. Прикладом може виступати наступне:; *to shed crocodile tears* – проливати крокодилячі сльози; *to take the bull by the horns* – взяти бика за роги; *Heel of Achilles* – Ахіллесова п'ята; *a drowning man will catch at a straw* – потопуючий хапається за соломинку; *there is no smoke without fire* – немає диму без вогню; *to stew in one's own juice* – варитися у своєму соку; *early bird* – рання пташка; *to be born under a lucky star* – народитися під щасливою зіркою; *to pour oil on the flames* – підлити масла у вогонь тощо [Шерік 2005, с. 152].

В більшості, українські еквіваленти присутні у так званих інтернаціональних виразах, які зустрічаються в більшості європейських мов. Більшість з останніх були запозиченими з одного джерела різними мовами. Особливо гостро це помітно на прикладі ідіом та фразеологізмів, які мають зв'язок з античною міфологією чи біблійними переказами. Фразеологічні еквіваленти можуть бути як повними, тобто збігатись у відповідності до лексичного складу та граматичної структури, так і неповними, які володіють

незначними частковими лексичними або граматичними розбіжностями. Для прикладу, англійський вираз *to kill the goose that lays the golden eggs* в українській мові звучить як «вбивати курку, яка несе золоті яйця».

В більшості переклад ідіом за допомогою еквівалентів не викликає істотних труднощів.

2. Ідіоматичний аналог. Кількість образних ідіом, що збігаються у відповідності до змісту й образністю в українській та англійській мовах, є відносно невеликою. Більш часто з'являється необхідність у застосуванні української ідіоми, яка є аналогічною англійській за змістом, проте побудовану на іншому образі. Для прикладу: *a fly in the ointment* – ложка дьогтю в бочці з медом; *it is raining cats and dogs* – ллє як з відра; *a drop in the bucket* – капля у морі; *a bird in the hand is worth two in the bush* – краще синиця в руках, ніж журавель у небі; *to be born with a silver spoon in the mouth* – народитися в сорочці [Нестерова].

Від перекладача підбір аналогічної ідіоми вимагає вільного володіння усіма ресурсами української мови, а також ретельного додержання як стилістичної, так і жанрової однорідності аналога з ідіомою оригіналу. Часто англійська ідіома володіє декількома українськими аналогами, які різняться стилістичними характеристиками та відтінками слововживання: *not for love or money* –ні за які гроші; ні за що на світі; ні за які пряники. Обрання провадиться на основі контексту, проте чималу роль відіграє також і творча індивідуальність перекладача.

Від перекладача підбір аналога вимагає уважного, ретельного та детального аналізу контексту, характеру перекладної ідіоми та українського відповідника останньої.

3. Дослівний переклад (калькування) ідіом. Часом перекладач, здійснюючи спроби зберегти образність оригіналу у процесі перекладу ідіоми, для якої не існує ні еквіваленту, ні аналогу в рідній мові, вдається до дослівної передачі образу. Зазначений спосіб може бути застосованим у випадку, коли в результаті калькування одержується вираз, образність якого для реципієнта

сприйняти легко та який не порушує норми української мови. Дослівний переклад не являється фразеологічним перекладом, оскільки не застосовує готові ідіоми в мові перекладу, а щоразу утворює новий образний зворот, який не є властивим для рідної мови, хоча і є зрозумілим. За допомогою калькування здійснюється переклад англійських ідіом, що мають яскраво виражену мотивацію – приказки, прислів'я тощо. Для прикладу: *He needs a long spoon that sups with the devil* – Тому, хто зібрався повечеряти з дияволом, потрібна довша ложка; *to grind (one, something) to powder* – розтерти, стерти на порошок (когось, щось); *Half a loaf is better than no bread* – Краще вже півбуханки, ніж зовсім без хліба; *love me, love my dog* – любиш мене, люби і мою собаку; *to keep a dog and bark oneself* – тримати собаку, а гавкати самому [Шерік 2005, с. 125].

Зазначений спосіб поступається двом попереднім та застосовується у випадку відсутності в англійській ідіоми еквівалента чи аналога в українській мові (чи у зв'язку з неможливістю використання аналога у відповідності до умов контексту).

4. Описовий переклад. Під цим перекладом розуміється передача значення англійської ідіоми вільним поєднанням слів в українській мові. У випадку, коли англійська ідіома не має еквіваленту чи аналогу в українській мові, при цьому дослівний переклад являється малозрозумілим, перекладачу варто відмовитись від передачі образності й застосовувати описовий переклад – з поясненням змісту ідіоматичної одиниці за допомогою вільного сполучення слів. У зазначеному випадку неминучою являється втрата образності, а отже, й експресивної виразності оригіналу. До зазначеного способу перекладач вдається тоді, коли неможливо застосовувати жоден з тих, які були проаналізовані вище. Для прикладу: *I wouldn't offend you for all the tea in China.* – Я б ніколи тебе не образив, якою б не була причина! *If you want to be a member of this club, you are to abide by.* – Якщо ти хочеш стати членом цього клубу, ти мусиш дотримуватися правил [Шерік 2005, с. 160].

5. Контекстуальна заміна. Під час перекладу ідіом такі заміни полягають в спробі віднайти таку українську ідіому, що, не відповідаючи точно значенню англійської, з достатнім рівнем точності (а також смислової й стилістичної) передає її зміст у даному конкретному контексті. Для прикладу: *to work one's fingers to the bones* – працювати не покладаючи рук, *fetch and carry for* – бути на побігеньках, *to pull foot* – рвати кігті (швидко тікати) [Яблочнікова 2017, с. 219].

Задля перекладу фразеологічних одиниць із власними назвами застосовується транслітерація з поясненням, тобто з додатковим знанням, що є потрібним задля розуміння ідіоми. Зазначений спосіб являється доволі зручним для перекладу більшості з національних реалій, так як сприяє формуванню в свідомості читача деякого уявлення, що з'являтиметься кожного разу, коли читач або слухач виявлятиме відповідний антропонім [Нестерова]. Зокрема, для прикладу, ідіома *honest Abe* («чесний Ейб») мусить супроводжуватися уточненням щодо того, що мова йде про Авраама Лінкольна (16го президента США). Перекладач у такому випадку має володіти фоновими знаннями задля того аби зробити адекватний переклад.

Таким чином, переклад ідіом являється складним явищем, що потребує особливої уваги перекладачів, так як ідіоматичні одиниці не виступають простими словосполученнями з вільними значеннями компонентів та у процесі їх перекладу можна зіткнутися з багатьма складнощами. Стратегія перекладу варіюється в кожному конкретному випадку і ряд факторів може здійснити вплив на а перекладацьке рішення. До останніх можна віднести особливості вживання ідіоматичної одиниці в тому або іншому контексті, її семантику, структуру, емоційно-експресивне забарвлення тощо.

1.3. Жанр політичної риторики: лексико-семантичні, стилістичні і функціональні характеристики

Не дивлячись на той факт, що науковці застосовують різноманітні підходи під час вивчення таких понять, як «мова політики», «політична мова», «політична риторика», «політичний стиль», «політичне мовлення», «політичний дискурс» очевидним являється, що зазначені терміни представляють рівнозначні поняття для позначення взаємовідносин між політикою та мовою [accessed: Feldman 1998, с. 2].

З-поміж науковців, які займаються вивченням політичної мови, виокремимо роботи М. Едельмана «Political language: Words that succeed and Policies that fail» (1977), К. Хадсона «The language of Modern Politics» (1978), Б. Льюїса «The political language of Islam» (1988), Дж. Покока «Politics, Language, and Time» (1989), А. Бірда «The language of Politics» (2001), Т. Карвера, Й. Пікалов «Political language and Metaphors» (2008), Дж. Джозефа «Language and Politics» (2006), Е. Робінсон «The language of progressive politics in Modern Britain» (2017), проте зазначимо, що найбільш часто цитованим виступає есе Дж. Оруелла «Politics and the English language» (1946) [accessed: Orwell 1946].

Аналіз політичного дискурсу представлений в працях наступних науковців: Р. Водак «Language, power and ideology: studies in political discourse» (1989), Н. Філіпсон, К. Скіннер «Political Discourse in Early Modern Britain» (1993), Дж. Кларка «The language of liberty 1660-1832: Political discourse and social dynamics in the Anglo-American world» (1994). П. Чілтон «Analysing political discourse: theory and practice» (2004), М. А. Мейхеда, Б. Маршала «Women's Political Discourse: A 21st-century Perspective» (2005), І. Фейрклафа «Political Discourse Analysis: A Method for Advanced Students» (2013) тощо.

Під політичною мовою (Political language) розуміється мова для спілкування з питань політики, що проявляє себе в мові телебачення, газет,

радіо (включаючи масові зібрання, парламентські дебати, партійні збори), пропагандистських виданнях (включаючи політичні буклети, публікації з питань виборів), в юридичному, адміністративному та дипломатичному мовленні (включно з текстами договорів, законів, міжнародних політичних переговорів) [Feldman 1998, с. 5], тобто лексичні одиниці для обговорення політики, уряду, права і суспільства [accessed: Richter 1990, р. 39].

В загальному варто відзначити різноаспектне дослідження політичної мови в зарубіжній лінгвістиці. Основна увага присвячена вивченню формування політичної мови та його прагматичної функцій і функції впливу, ідеології й пропаганді в політичному дискурсі, взаємодії суспільства та мови, політичних метафор, політичній риторичі, критичному аналізу політичного дискурсу.

Під риторикою (сам термін походить від гр. *ρητορική* і у дослівному перекладі означає «наука ораторського мистецтва») розуміється наука про красномовство, ораторське мистецтво; риторика займається вивченням способів переконання й впливу на аудиторію з взяттям до уваги особливостей останньої. Риторика займається вивченням специфіки створення й виголошення промов [Макович 2016, с. 109].

У відповідності до авторського визначення А. О. Худолій, політична риторика виступає сукупністю політичних промов, заяв, виступів та спічів [Худолій, с. 18].

До головної мета публічних виступів громадських, політичних діячів відноситься соціально-політичний вплив й переконання, тоді як функцією є передання певної інформації та провадження емоційно-психологічного впливу на аудиторію, спонукання останньої до конкретних дій. Політична риторика стає складовою мистецтва управління суспільством, тоді як власне ораторська промова являється персоніфікованим видом масового впливу [Гончарова, с. 66].

Застосування трьох лексичних груп політичного словника виступає характерним для політичного дискурсу риторики: «політичні константи

(оцінювально-нейтральна базова політична термінологія), оцінювально-марковані базові політичні терміни (стійкі у політичному сенсі лексеми, денотат яких є стабільним, але конотативне значення зазнає змін) та злободенна лексика сучасного дня». В останній групі можуть бути слова, які мають зв'язок з політичними ініціативами, іменами діючих організацій й політиків [Спиридовский 2006, с. 208].

Політична риторика базується на суспільно-політичній лексиці, що виступає істотною складовою лексичної системи мови й охоплює доволі широке коло слів, які мають зв'язок з суспільно-політичним ладом, ідеологією держави та суспільства, зі сферами функціонування останніх [Гейко 2013, с. 195].

У лінгвістичній літературі представлено ряд визначень поняття суспільно-політичної лексики. До найцитованішого належить визначення за І. Ф. Протченко, яке звучить наступним чином: «назви явищ і понять зі сфери суспільно-політичного життя, тобто з області політичної, соціально-економічної, філософської» [Протченко 1984, с. 58].

С. А. Маник надає наступне визначення суспільно-політичної лексики: це сукупність лексичних одиниць, що іменують поняття політичної, суспільної та соціальної реальності, які мають зв'язок ідеологією («тобто володіють ідеологізованістю») та вживаються практично «в усіх сферах щоденної комунікації» [Маник 2001, с. 19]. У зазначеному визначенні науковець розширює сферу вживання суспільно-політичної лексики, що пов'язано з тим, що ідеологія пронизує всі сфери життєдіяльності суспільства та держави, де вона існує.

Ю. А. Бельчиков притримується протилежної точки зору. У власному визначенні [Бельчиков 1962, с. 9] науковець чітко вказує сфери функціонування суспільно-політичної лексики – соціологія, політика та політична економія. Проте, всі зазначені сфери знаходяться у тісному зв'язку з іншими аспектами людської діяльності, що позначають явища та поняття з поля діяльності філософії, культури, права тощо. Суспільно-політична

лексика, обумовлена таким чином, має зв'язок з іншим предметно-тематичними об'єднаннями слів.

Зокрема, до суспільно-політичної лексики І. В. Токарева відносить лексичні одиниці зі сфери економіки й політики [Токарева 2011, с. 135], І. В. Холявко – одиниці різного походження для позначення понять з таких сфер суспільного життя, як економіка, політика, сфера взаємовідносин в суспільстві тощо [Холявко 2004, с. 6], Г.А. Заварзіна – лексичні одиниці для позначення понять з політичного й громадського життя [Заварзіна 1998], І. Ф. Протченко – поняття та реалії зі сфер економіки, політики, філософії, суспільствознавства, історії, філософії, права, політекономії, мистецтва, дипломатії, літератури, військово-оборонної, а також культурно-просвітницької [Протченко 1984, с. 58].

Під суспільно-політичною лексикою будемо розуміти неоднорідну у відповідності до складу та велику у відповідності до обсягу лексичну систему, яка містить в собі ідеологізовані соціально-оціночні слова та словосполучення, що функціонують в публіцистичному дискурсі, який відображає поняття політичного, суспільного та соціального життя суспільства, які являються актуальними для конкретного часу та вживаються в більшості в засобах масової (соціально-політичної) комунікації. Суспільно-політична лексика володіє як національно-культурними, так і універсальними особливостями [Гейко 2013, с. 196]. Зазначене визначення містить головні, включаючи функціональні, ознаки суспільно-політичної лексики, а саме: зв'язок поняття з певною сферою діяльності; функціонування в публіцистичному стилі.

У словнику англійської й української мов суспільно-політична лексика займає істотне місце, в ній відзеркалюються актуальні поняття та явища суспільно-політичного життя. В структурі значення лексичної одиниці такі компоненти як «соціальний», «політичний», «пов'язаний з владою» та «political», «power», «state» в українській і англійській мовах, у відповідності до думки деяких науковців, виступають критерієм для віднесення такої лексики до суспільно-політичної лексики.

На сучасному етапі розвитку суспільства політична активність громадян, можливість проявляти власну позицію у відкритій формі, приймати участь у розв'язанні проблем держави спричиняє те, що суспільно-політична лексика все більш часто вживається в повсякденній мові, виходить за межі політики. Зазначене підтверджується тим, що учасники політичних й соціальних подій розуміють та активно застосовують суспільно-політичну лексику, що містить ідеологічну оцінку, «яка експліцитно реалізується в мові» [Солтаханов 2009, с. 15].

Істотна частина політичних і суспільно-політичних термінів являється зрозумілою для представників тієї культури, до якої вони відносяться, отже, сприйняття зазначених термінів припускає вираз відношення до останніх. В зазначеному розумінні суспільно-політичної лексики виражається її соціально-оцінний характер та «специфіка суспільно-політичної термінології в порівнянні з іншими терміносистемами (негромадських наук)» [Розенталь 1980, с. 26].

Д. Е. Розенталь виокремлює наступні способи вираження оцінки суспільно-політичної лексики: «словотворчі, лексичні, графічні (лапки), а також наявність в семантиці слова негативної експресії» [Розенталь 1980, с. 27].

У відповідності до характеру оціночної експресії виокремлюють 3 групи суспільно-політичної лексики, а саме:

1) позитивно оцінна (*genuinely pluralistic elections* – дійсно демократичні вибори, «win-win» game – взаємовигідна гра, *humane president* – людинолюбний президент; гуманний, «інтерактивний» прем'єр-міністр; *active effort, powerful ally, lawful government, strategically important, high-profile gesture*);

2) негативно оцінна (*very nasty regime* – огидний режим, *a disastrous and unwinnable war* – катастрофічна війна, *a high-maintenance and volatile leader* – егоцентричний і ненадійний лідер; божевільний парад брехні Росії, недієздатні

Штати Америки, ядерне озброєння; critical infrastructure, economic collapse, crucial moment;);

3) нейтральна (право, ідея, курс, вето, parliament, election, freedom) [Рецкер 2007].

Позитивно і негативно оцінні групи є характерними для текстів суспільно-політичного змісту. Д. Е. Розенталь вважає, що існування «соціальної оціночності в семантичній структурі» [Розенталь 1980, с. 26] виступає відмінною рисою суспільно-політичної лексики. До того ж, доступність та зрозумілість виступають також відмінними рисами суспільно-політичної лексики.

Політична термінологія володіє наступними функціями: об'єктивна, експресивна, символічна [Sárosi-Márdirosz 2014, с. 168]. На думку М. Едельман, політична мова 1) динамічна, 2) банальна (характеризується стилізованістю та передбачуваністю), така мова володіє «заспокійливим» ефектом, 3) формує мислення людей, що його застосовують [Nechemias 1984, с. 802-804]. Абстрактними концептуальними термінами представляється ядро політичної мови. В більшості вони зустрічаються в ключових словах, гаслах, афоризмах, правилах, приспівках та принципах тощо, значно рідше в промовах, текстах, трактатах, газетних статтях. Зазвичай вони не знаходяться в залежності від контексту, навіть тоді, коли мають оціночність (негативну чи позитивну при описі предметів чи видів діяльності), пов'язані з культурою, історично обумовлені [Newmark 1991, с. 147-151].

Політичну мову в особливий тип не виокремлює О. Фельдман. Виходячи з ідеологічних та політичних систем суспільства, сприйняття позначень варіюється, а тому терміни інших сфер життєдіяльності часто являються частиною словникового складу мови політики. Мова, що очевидно має справу з питаннями політики, не може бути розглянутою в ізоляції від повсякденної мови спілкування [Feldman 1998, с. 5]. Термінологія політичної риторики має зв'язок зі «спеціальною мовою політичної філософії», так як зазначена термінологія дає можливість формулювати найпоширеніші питання, які мають

відношення до відносин між суспільством та індивідумом [Sárosi-Márdirosz 2014, с. 164].

З огляду на зазначене, в українській і англійській мовах політична риторика володіє наступними особливостями:

- демонструє соціально значущі та активно обговорювані поняття й явища суспільно-політичного життя (економічні та соціальні реформи, економічна криза, національні інтереси, economic sanctions, annexation, globalization, integration, terrorism);

- в більшості є зрозумілою для учасників всіх суспільних явищ (політика, влада, санкції, геополітичні конкуренти, управління, глава, уряд, control, media, support, inauguration, prime minister, sovereign right, dictatorship, diplomacy, power);

- має соціально-оцінний характер («потворні прояви» в Києві, смертельна гра розвідок, гнилий фундамент української держави, антиконституційний закон, «підмочена» репутація наддержави, політичний клімат, anti-Putin rally, charismatic predecessor, economic woes, five-year economic stagnation, aggressive action, electronic attacks);

- володіє ідеологізованістю (догматизм, панісламізм, західний демократичний капіталізм, євразійство, ісламістський тероризм, ідейна спорідненість, Євросоюз, western-influenced multilateralism, western democratic capitalism, Islamist terrorism, republicanism, socialist, bourgeois, totalitarian society);

- застосовується в публіцистичному дискурсі.

До того ж, прослідковується взаємозалежність між змінами в політичному житті та змінами суспільно-політичної лексики: зміни в лексиці інтенсивніше, коли в політичній сфері мають місце кардинальні зміни.

У різних соціальних умовах функціонування і розвиток суспільно-політичної лексики відбувається доволі неоднаково, причому спричинено це, перш за все, свідомим впливом на неї чи суспільства в цілому, чи різних суспільних класів [Крючкова 1989, с.10].

З-поміж відмінних властивостей політичної риторики дослідники даної лексики виокремлюють «широко розвинені» омонімію, синонімію, багатозначність, у той час як терміни технічних й природних наук в деякій мірі «прагнуть до усунення багатозначності і синонімії» [Магомедова 2011].

Зазначені ознаки є властивими для політичної риторики, так як саме застосування багатозначності основних термінів політики й ідеологічно обумовлена синонімії дає можливість маніпулювати свідомістю мас, формувати у останніх потрібні стереотипи чи, навпаки, розпливчасті уявлення щодо тих негативних явищ, про які замовчувати неможливо.

Ряд науковців (на кшталт, М. Володіна, А. А. Козьмик, С. А. Маник, О. Фельдман і ін.) вказують на той факт, що політичну риторику доцільно вивчати в тісному взаємозв'язку з суспільством, а також всіма змінами, які відбуваються в ньому.

До того ж, в центрі уваги дослідників, які займаються теорією комунікації знаходяться мовні особливості політичної мови. Так як комунікація розглядається у вигляді передачі інформації за допомогою мови й інших знакових систем, політична мова, виступаючи одним із способів спілкування, також вивчається з точки зору лінгвістичних особливостей останньої, що, в свою чергу, формують політичний дискурс [Юдина 2004, с. 173].

До суттєвого завдання політичного дискурсу відноситься вплив на індивідуальну та масову свідомість з використанням різноманітних мовних засобів [Попова 2012, с. 93].

Вивченню мовних засобів присвячений особливий напрямок в мовознавстві, а саме – лінгвостилістика, в межах якої аналізуються експресивні стилістичні прийоми, що виконують функцію впливу [Ахманова 1966, с. 454]. Якраз через це суттєвим являється вивчення лінгвостилістичних особливостей політичної риторики, що можна визначити у вигляді науки про «специфіку, правила і закони мовної діяльності в області політики як сфери управління суспільством» [Корецкая 2017, с. 351]. До того ж, політична

риторика утворює мовний образ політика, який викликає особливий рівень інтересу лінгвістів.

В політичній риториці у створенні мовного образу беруть участь різноманітні мовностилістичні прийоми. З-поміж останніх на лексичному рівні найбільш частотними виступають метафора, епітет, порівняння, гіпербола; на синтаксичному – синтаксичний паралелізм, парцеляція, інверсія; на фонетичному – зміни ритмопросодичного малюнку та тембру, а також афективна силабіка, причому останні 2 явища надсегментної фонетики найбільш явно проявляються в англійській мові [Хазагеров 2002].

Таким чином, суспільно-політична лексика є неоднорідною за складом та великою за обсягом лексичною системою, яка містить ідеологізовані соціально-оціночні слова та словосполучення, що функціонують в публіцистичному дискурсі, відзеркалює актуальні для конкретного часу поняття політичного, суспільного та соціального життя суспільства і в більшості застосовується в засобах масової (соціально-політичної) комунікації. Політична риторика володіє як національно-культурними, так і універсальними особливостями. Публіцистичний дискурс являється сферою функціонування політичної риторики.

До універсальних критеріїв суспільно-політичної лексики належать: відкритість характеру цієї лексики, проникнення в склад останньої книжкової, розмовної і зниженої лексики, інтернаціоналізмів, існування особливої стійкої суспільно-політичної термінології, яка обумовлює застосування подібних прийомів під час перекладу з англійської на українську мову, а також з української на англійську мову .

Вживання політкоректних слів та словосполучень, композитів з власними назвами, неологізмів являються національно-культурними закономірностями англійської політичної риторики, що викликає труднощі під час перекладу з англійської на українську мову.

Українськими дослідниками був здійснений суттєвий внесок у вивчення різних аспектів зовнішньої політики Сполучених Штатів Америки [Худолій

2013, с. 44]. У той же час не було приділено належного рівня уваги до такого важливого питання, як вплив політичної риторики американських політиків на формування політичного курсу країни. Набутий у США досвід, окрім епістемологічного значення, має безпосередньо ще практичний вимір: може прислужитися українським очільникам при виробленні й реалізації зовнішньополітичної стратегії держави, тому наступний розділ присвячено вивченню ідіоматики сучасної політичної риторики США у перекладознавчому аспекті.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІДІОМАТИКИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ РИТОРИКИ США У ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОМУ АСПЕКТІ

2.1. Ідіоматичні одиниці в політичному дискурсі як засіб впливу на аудиторію

Промови політиків – це переважно підготовлені спічрайтерами тексти, частка імпровізації в яких зводиться до мінімуму. Отже, використання ідіоматичних одиниць у політичному дискурсі є запланованою мовною дією.

Як згадувалося раніше, однією з основних функцій політичного тексту є функція впливу або маніпулювання. Політичний текст також має стратегічні завдання, до яких належать привернення уваги та переконання. Для виконання цих завдань автори вдаються до використання різних прийомів на всіх мовних рівнях.

Найчастіше зустрічаються мовні засоби лексичних та синтаксичного рівнів, рідше граматичного рівня. До синтаксичного рівня належать порядок слів (для української мови), використання конструкцій, що повторюються (паралелізм), перерахування, риторичні питання, пасивний стан і модальність.

На лексичному рівні можуть використовуватися слова для вираження відношення мовця, епітети, метафори, евфемізми. Фразеологічні одиниці також відносять до виразних засобів лексичного рівня.

Крім номінативної функції фразеологічні одиниці мають експресивну, кумулятивну, а також культурологічну функції. Використання авторами у політичних текстах фразеологічних одиниць допомагає збільшити вплив на

аудиторію. Також фразеологічні одиниці мають емоційно оціночне значення, що вказує на ставлення адресанта до предмета мови.

Наприклад, ідіома *proper Charlie* апелює до періоду правління Карла II, який відправляв на «пенсію» солдатів, що не підходять для служби. Сьогодні фразеологізм використовується, якщо йдеться про людину, якій бракує здорового глузду. В англійській періодиці зустрічається наступний приклад вживання даної одиниці: *If you had come to doubt Boris Johnson's competence as Foreign Secretary, you must be feeling a proper Charlie now* [accessed: Norman 2017].

Автор використовує категоричну форму переконання читачів у компетентності Бориса Джонсона, повідомляючи, що треба бути справжнім дурнем, щоб сумніватися у його дипломатичних методах.

Мовним матеріалом для дослідження послужили промови офіційних виступів та заяв політичних діячів США та Великобританії. Було відібрано 17 виступів політиків (Бориса Джонсона, Дональда Трампа, Джозефа Байдена, Барака Обами) за період з 2017 до 2021 рік. У них було виявлено 200 фразеологічних одиниць.

До політичних фразеологічних одиниць нарівні з традиційними також можна віднести й інші висловлювання, а саме гасла і слогани, а також інші деякі висловлювання політиків, які згодом стали вживатися як крилаті вирази.

Наприклад, широко відомий американський слоган *Make America Great Again!* (буквально «Зробимо Америку знову великою!») використовувався кількома президентами (Рональдом Рейганом, Біллом Клінтоном та Дональдом Трампом) під час їхніх передвиборчих кампаній.

На Парламентських виборах у Великій Британії 2017 року голова Консервативної партії Тереза Мей неодноразово використовувала фразу *Strong and stable / Strong and stable leadership* – Сила і стабільність / Сильне та стабільне керівництво. Деякі міністри почали цитувати її у негативному контексті через те, наскільки часто були вимовлені нею ці слова.

Наведемо приклад використання фразеологічних одиниць з метою впливу у промові міністра Шотландії Ніколи Стерджен:

I firstly want to pay tribute to the contribution that home care workers make [accessed: Sturgeon 2021] – Насамперед хочу віддати належне тому внеску, який вносять працівники з догляду (людей) вдома.

Фразеологізм *to pay tribute to* використаний у значенні «віддати належне, подякувати». Разом із використаним оборотом речення набуває стилістичного забарвлення урочистості. Також можна відзначити очевидну позитивну оцінку автора висловлювання стосовно соціальних працівників, які виконують свою роботу, а також важливість цього.

Іноді до складу фразеологічної одиниці можуть включатися інші слова, не порушуючи семантику цього фразеологізму. Наведемо приклад з тієї ж заяви Н. Стерджен, присвяченої новим правилам самоізоляції в Шотландії:

And I know and expect that businesses will play their full part in that [accessed: Sturgeon 2021]. – І я вірю і чекаю, що компанії повноцінно візьмуть в цьому участь.

До фразеологізму *to play a part (in something)* зі значенням «грати, виконувати роль, вносити внесок» доданий епітет *full* зі значенням «повний, цілий, весь», і в цьому випадку цей вираз може бути перекладений таким чином: «повноцінно брати участь, повністю зіграти свою роль». Таким прийомом автор висловлювання ще більше посилює вплив на аудиторію.

Іншим типом видозміни фразеологічної одиниці є її скорочення, коли деякі слова можуть бути опущені. Розглянемо цю варіацію на прикладі висловлювання британського політика Джона Хілі: *The Defence Secretary declared in 2012 that the deficit “will be eliminated and the budget is now in balance”. But MOD [Ministry of Defence] habits die hard* [accessed: Healey 2021].

У другому реченні вираз *habits die hard* відсилає реципієнта до прислів'я «*old habits die hard*» - важко позбутися старих звичок, звичка –

друга натура, яке підлаштовують під ситуацію. В даному випадку вираз стає більш підходящим до цієї теми. За допомогою цього прийому Дж. Хілі привертає увагу аудиторії та висловлює своє ставлення до роботи міністерства оборони.

Далі розглянемо приклади вживання ідіом з метою впливу на аудиторію в інтерв'ю прем'єр-міністра Великобританії Бориса Джонсона:

Our policy is having our cake and eating it. We can have our EU cake and eat it too [accessed: Brexit: Boris Johnson 2017].

Вислів *Have cake and eat it (too)* – неможливо всидіти на двох стільцях, Борис Джонсон використовує у протилежному значенні: обурені європейські лідери поставили умову, що Великобританія, залишивши Євросоюз, не отримає жодних привілеїв. Наприклад, Великобританія не матиме особливого статусу на Спільному ринку, не прийнявши фундаментальні принципи «чотирьох свобод», основою яких є Римський договір, а саме: вільне переміщення товарів, послуг, капіталу та робочої сили.

Зазначену лексичну одиницю політик використовував не один раз. У ще одному своєму зверненні Британський прем'єр міністр сказав:

People said you couldn't be part of free trade zone with the EU without being obliged to follow EU laws. I think we were told we couldn't have our cake and eat it and that kind of thing [accessed: Johnson B. U.K. PM Boris 2020].

Вислів «*have our cake and eat it*» означає, що не можна мати і те, й інше. На українську мову його можна перекласти з використанням схожих за змістом прислів'їв: «за двома зайцями поженешся – жодного не спіймаєш» або «всидіти на двох стільцях». Це прислів'я виражена негативним реченням з переосмисленням компонентів.

У наступному прикладі Б. Джонсон у своїй промові про необхідність дотримання заходів профілактики коронавірусу сказав: *We must take action now because a stitch in time saves nine; and this way we can keep people in*

work... [Johnson B. The fight]. Прислів'я можна перекласти за допомогою українського аналогу «штопай дірку, поки невелика».

У наступному прикладі: *Some plaster may fall off the ceiling' during negotiations* [accessed: Brexit: Boris Johnson 2017].

Політик використав частину ідіоми *a sticking-plaster solution* – неповне латання дірок, щоб висловити думку, що політичній, економічній та культурній співпраці з Європою політичні лідери Великобританії хотіли б вибрати ті сторони, які вигідні їм, не беручи до уваги решту зобов'язань.

Звертаючись до емоційних лінгвістичних маніпуляційних прийомів, які використовує Барак Обама, відзначимо часте використання ним фразеологізмів зазвичай із метою підбиття підсумків. Завершальні основні думки виступів Обами зазвичай лаконічні, вони не містять будь-якої агресії чи негативних емоцій, тому породжують у свідомості аудиторії почуття спокою: *The [democratic principles] are a corner stone of this institution.*

У виступах колишнього президента США також можна побачити безліч інших емоційних засобів мовного політичного маніпулювання, (наприклад, анафори, епіфори, паралелізм, градації).

Ідіоми, що вживаються Бараком Обамою, належать до поширених ідіоматичних одиниць, відомих широкому загалу людей, що робить його промови зрозумілими для більшої частини населення. Це також є продуманим фактором впливу на аудиторію. Наприклад:

The walk of life – сфера діяльності;

To extend a hand of friendship to smb – протягнути руку дружби і (співпраці).

As I sense, that the time is now to snake off our slumber. – Я відчуваю, що зараз саме час, аби позбутися нашого сну;

...and to help pave the way for poor to work (перекладається за допомогою українського аналогу – прокладати шлях)

I think every American deserves a chance to build a solid next egg.

Остання ідіома перекладається описово як «шанс на краще майбутнє».

Важливим фактом є використання у своїх промовах Б. Обамою ідіоми «*American Dream*». Адже цей термін є надзвичайно актуальним не тільки для Америки, але й для всіх країн. Його важливість пояснюється його значенням – всі люди, незалежно від того де і ким вони народжені, можуть досягти успіху, піднятися кар’єрною драбиною.

Розглянемо приклади вживання ідіоматичних одиниць в інавгураційній промові Джо Байдена:

And we must step towards this moment as the United States of America. If we do that, I guarantee you that we will not fail. We have never, ever, ever failed in America when we acted together [accessed: Inaugural Address by President 2021]. – І ми повинні зробити крок назустріч цьому моменту, будучи Сполученими Штатами Америки. Якщо ми зробимо це, я гарантую вам, що ми не зазнаємо невдачі.

America must be better than it is now. And I believe that America is better [accessed: Inaugural Address by President 2021]. – Америка повинна бути кращою, ніж зараз. І я вірю в те, що Америка буде кращою.

Часто можна простежити невігідність для будь-якого політика показувати справжній стан речей. У такій ситуації політичні діячі прагнуть або прикрасити, або, навпаки, погіршити його за допомогою свого мовлення. Це виражається в поєднанні оціночної і маніпулятивної функцій ідіоматичних одиниць.

Сучасні політики часто використовують негативну лексику і ідіоми в тому числі, щоб принизити і образити опонента, применшити його вчинки і досягнення, вказати на недоліки, та як наслідок переманити виборців на свій бік. Такими методами активно користується Дональд Трамп. Його виступи часто містять негативні ідіоми, наприклад, «*get rid of someone*», «*blood coming out of eyes*», «*what the hell*», за допомогою яких він справляє враження на аудиторію.

Імпліцитна взаємодія – це прихована форма діалогу, яка проявляється в самій структурі мови. Наприклад, фрази «*you know*», «*you understand*»

можна зустріти практично в кожному виступі колишнього президента США Дональда Трампа. Ці репліки розраховані на співпрацю слухачів з оратором. Слухачі співпереживають оратору. Завдяки цьому відьувається двосторонній контакт – звичайно, оратор має головну роль, – виникає так званий «ефект прямої розмови».

У політичній комунікації Д. Трампа також використовуються ідіоми: *For too long, a small group in our nation's capital has reaped the rewards of government while the people have borne the cost* [accessed: Inaugural address: Trump's 2017] – Надто довго невелика група людей у столиці нашої країни багатіла завдяки владі, тоді як народ ніс витрати».

За допомогою використання ідіоми «*reaped the rewards*» Д. Трамп акцентує увагу на проблемі минулої влади.

Наступний приклад використання ідіоми: *...an education system flush with cash* [accessed: Inaugural address: Trump's 2017]. – ...система освіти при грошах».

В даному випадку використання ідіоми «*with cash*» обумовлено встановленням психологічного та емоційного контакту з виборцями, і навіть на загостренні уваги до ідеї оратора. За допомогою використання таких лексичних засобів впливу політик визначає наслідки недостатньої уваги до проблем Америки, викликаючи у свідомості аудиторії негативні почуття до колишнього політичного курсу.

Розглянемо приклади поєднання оцінки і впливу у виступах Б. Джонсона. У наступному уривку політик наводить відразу ряд фразеологічних одиниць:

And for squaring that circle, for finding the philosopher's stone that's enabled us to do this, I want to thank President von der Leyen ... [accessed: Johnson B. U.K. PM Boris 2020].

Обидва фразеологізми *to square the circle* та *to find the philosopher's stone* використовуються у значенні «зробити неможливе, стрибнути вище голови». Посилити ефект впливу на аудиторію, а також висловити свою

оцінку, в цьому випадку автору допомагає поєднання фразеологічних одиниць.

Ще один фрагмент виступу Б. Джонсона: *The tragic reality of having Covid is that your mild cough can be someone else's death knell* [accessed: Johnson B. The fight against COVID 2020] містить ідіому *a death knell* (провісник смерті).

Разом із використанням цієї лексичної одиниці, реалізується категорія модальності, що виражає співвідношення між повідомленням та реальністю. У цій цитаті негативна оцінка автора виявляється у тому, що халатна поведінка стосовно свого здоров'я однієї людини прирівнюється до смертельного результату для іншої.

Можемо зробити висновок, що використання фразеологічних одиниць не є рідкістю для політичного дискурсу, а навіть навпаки, є бажаним. Політичні діячі також вдаються до різних видозмін ідіоматичних одиниць з метою домогтися більшого ефекту, конкретизувати їх абстрактну форму. Усе це відповідає одній з основних функцій політичного тексту, зокрема, функції переконання.

Отже, фразеологічні одиниці у політичному дискурсі можуть бути засобом неявного впливу на свідомість учасників комунікації. Використання фразеологізмів у маніпулятивних висловлюваннях дозволяє нав'язати певну, потрібну маніпулятору інтерпретацію дійсності «у легкій манері». Фразеологічна одиниця, як вербальний код з яскравим, таким що викликає емоції, і запам'ятовується образом, – дуже ефективний унструмент в арсеналі політичного маніпулятора.

2.2. Комунікативно - функціональні особливості фразеологічних одиниць в промовах американських політиків

Вживання фразеологічних одиниць в промовах американських політиків має свої специфічні риси. Розглянемо їх на прикладі політичних виступів.

Сучасний політичний дискурс характеризується використанням двох видів фразеологічних одиниць:

а) позначають виключно політичну проблематику (перша особа, політика подвійних стандартів, дипломатія великої палиці (Big Stick ideology), закулісні переговори, передвиборні перегони, carrot-and-stick diplomacy, stand in elections, splintered party, peace table, war on coal);

б) пов'язані з іншими сферами життя суспільства (вибратися з глухого кута, випробувувати на міцність, рухатися в правильному напрямку, кидати виклик, stand shoulder-to-shoulder, to meet the challenges, big-money donor, hit a nerve).

У результаті проведеного аналізу було виявлено значне кількісне переважання фразеологічних одиниць «неполітичного» характеру. Можливо, це пояснюється прагненням як політиків розбавити суто політичну тематику текстів більш знайомими та близькими для простої людини виразними засобами, які вони легко зможуть викликати з пам'яті.

Як зазначає М. В. Баско, однією з головних особливостей фразеологічної одиниці як мовного засобу, що забезпечує міжкультурну комунікацію, є більша інформативна насиченість, ніж їх слово-синонім [Баско 2017, с. 177]. «Значення ідіом завжди багатше, ніж значення синонімічного слова (або слів). І це означає, що значення ідіом завжди більше оснащене подробицями, ніж слова»

Наприклад, український фразеологізм «червона лінія», що досить популярний в політичному дискурсі на даному етапі, має слова-синоніми

«кордон, рубіж», які означають розмежувальну лінію, яку не можна перетинати. У політичному дискурсі став популярним в ХХ-ХХІ ст. Фразеологізм позначає також межу терпіння однієї зі сторін – позиції, при порушенні якої «безпека більше не гарантована».

В англійській мові цей фразеологізм вживається наприклад у наступному контексті:

They can't bring the money back, because politicians like Secretary Clinton won't allow them to bring the money back, because the taxes are so onerous, and the bureaucratic red tape, so what – is so bad [accessed: the-final-trump-clinton-debate 2016].

З метою утримання опонента від будь-яких незворотних дій зазвичай главою держави або її довіреною особою робиться відкрита заява, яка передбачає тривале попереднє обговорення.

Англійська фразеологізм *cut corners* має синоніми «*save; economize*», що виражають розумні витрати, прагнення зберегти існуюче, ощадливість, економію коштів. Проте фразеологізм також позначає непорядні чи меткі дії людини / групи людей або компанії в ім'я збереження капіталу / стану, що негативно позначається на репутації компанії.

Образність фразеологічної одиниці, ще одна її особливість, що наочно представляє відповідний фрагмент або явище дійсності в людських знаннях про неї; містить стереотипні чи асоціативні уявлення народу, парадокси, орієнтовані на навколишню реальність. Більшість політичних фразеологізмів мають у своїй семантичній структурі типовий образ, заснований на метафоричному перенесенні, що дозволяє посилити її експресивний потенціал.

Наприклад, у політичному контексті український фразеологізм «постановка на якір» означає вихідну позицію однієї (або обох) сторони на початку переговорів, яка гальмуватиме переговори при зміні обставин і заважатиме досягненню угоди. У значенні політичного фразеологізму

проектуються основні властивості якоря як конструкції утримання корабля чи іншого плаваючого об'єкта на одному місці.

Інший фразеологізм «колос на глиняних ногах» означає щось величне на вигляд, але по суті слабке. Походження цього виразу пов'язане зі Старим Завітом, де йдеться про вавилонському царя Навуходоносора, кому наснився величезний металевий бовван на глиняних ніжках, який був розбитий каменем. Образ такого колосу закріпився за Російською імперією у XVIII-XIX ст. і пізніше був використаний щодо

Досить поширений в американських новинних блоках фразеологізм «*witch hunt*» має значення «переслідувати, полювати на відьом», який історично перегукується з XV-XVII ст., коли церква переслідувала і страчувала тисячі людей, підозрюваних у відомстві. Образ середньовічних відьом, чаклунів та доведених до абсурду гонінь на них лягли в основу англійської ідіоми *witch hunt* в середині XX століття, коли почалися масові переслідування американців, які мають комуністичні погляди і в сучасному політичному дискурсі вираз означає кампанії з дискредитації будь-яких соціальних груп з політичних чи інших мотивів без належних на те доказів та підстав. Наприклад:

Donald Trump has claimed that the recent focus on Russia's alleged cyber-meddling in the US election amounts to a 'political witch hunt' [accessed: Donald !Trump labels Russian 2017]. – Дональд Трамп заявив, що зосередженість на нібито кібервтручанні Росії у вибори в США рівносильна «політичному полюванню на відьом».

Ще однією особливістю політичних фразеологізмів є їхня емоційна забарвленість і оціночність; більшість фразеологізмів висловлюють або позитивну або негативну оцінку фрагмента дійсності. Відповідно до Є. Ф. Арсентьевої, «схвальну чи несхвальну оцінку, укладену в значенні фразеологізму, можна пояснити диференційованою реакцією людей на позитивні та негативні явища, вона є інтегральною у семантичній структурі фразеологічної одиниці» [Арсентьева 1989, с. 40.].

Наприклад, фразеологізми «безкраваткова дипломатія» - із застосуванням військової сили, «політика подвійних стандартів» - суперечлива/непослідовна політика, «голосувати ногами» - не ходити вибори, «випустити кермо влади» - втратити владу, «поливати брудом» - публічно обмовляти іншу особу, «*pipe lay*» - займатися політичними махінаціями, «*fall flat on one's face / fail spectacularly*» - провалитися з тріском, «несподівано терпіти велику невдачу» висловлюють негативну думку того, хто говорить з приводу названих дій або об'єктів.

Прикладами фразеологізмів з позитивною оцінкою можуть бути «тримати марку» - дотримуватися прийнятих норм, зберігати гідність, «йти у гору» - добиватися дедалі вищого становища, «завоювати визнання» - мати успіх чи підтримку в інших, «*make rapid strides*» – робити швидкі успіхи, «*carry an election*» - отримати перемогу на виборах.

Як показав аналіз досліджуваного матеріалу, в обох мовах у політичному дискурсі зустрічаються більше фразеологізмів із негативною оцінкою, ніж із позитивною оцінкою. Деякі вчені пояснюють переважання одиниць з несхвальною оцінкою тим, що «людині постійно доводиться стикатися з подоланням недоліків, помилок, поганого. Тому це для нього настільки значно і так стійко відображено у мові. А позитивність сприймається як щось само собою зрозуміле» [Баско 2017, с. 178].

Іншою характерною рисою фразеологізмів у політичному дискурсі є порушення принципу непроникності. Принцип непроникності забезпечує фразеологічним одиницям структурну стабільність та монолітність, що робить їх легко передбачуваними у мовній комунікації.

Наприклад, прийнято говорити: прислухатися до голосу розуму, виведення на режим, простягати руку допомоги, а не прислухатися до свого голосу розуму, виведення на жорстокий режим, простягати щедрю руку допомоги, прикладами в англійській мові є такі фразеологізми, як *look the facts in the face* – дивитись фактам в обличчя, *ling to power* – чіплятися за

владу, *take a wrecking ball to* – завдавати шкоди, а не *look the very facts in the face, cling to exclusive power, take a wrecking ball to someone* тощо.

Проте включення до структури фразеологізму деяких компонентів чи уточнюючих слів є стилістичним прийомом створення певного ефекту, що демонструють наступні приклади.

The prime minister keeps serving up rehashed Brexit promises, but they get ever harder to swallow [accessed: The Guardian view on food and Brexit 2020].

– Прем'єр-міністр продовжує тримати старі обіцянки щодо Брекситу, але їх стає все складніше ковтати.

Слід зазначити, що фразеологізми в політичному дискурсі відрізняються високим ступенем варіювання та піддаються різним видам перетворень, які проявляються на всіх рівнях варіативності: лексико-граматичному, синтаксичному та семантичному. Як стверджують вчені: «варіативність – обов'язкова риса мови, вона визначається мовою, нав'язується нею» [Вербицкая 2012, с. 15].

Цілеспрямована видозміна монолітної структури та семантики фразеологізмів націлена на поживлення та посилення їхньої експресивної функції. Перетворення фразеологізмів не тільки дозволяє повернути ефект несподіванки і свіжість сприйняття, а й демонструє динамізм розвитку мови [Ермакова 2016, с. 152].

Аналіз показав, що в українському та англійському політичних дискурсах на сучасному етапі спостерігається все більше трансформацій лексико-граматичного рівня. Найчастіше, зустрічаються вживання субстантивних компонентів у різних відмінках, різних прийменників, однини та множини, досконалого та недосконалого видів дієслова; вживання синонімічних лексем; наявність чи відсутність ад'єктивного компонента; субституція з урахуванням антонімічного ряду.

Ukraine-born Parnas працював з Giuliani до execute Trump's alleged Ukraine pressure campaign, які Trump's critics contend був aimed at getting dirt on his political rival, Democratic Presidential candidate Joe Biden [accessed:

Ukraine launches probe 2020]. – Уродженець України Парнас спільно з Джуліані працювали над так званою кампанією тиску Трампа на Україну, яка, як стверджують критики Трампа, була спрямована на те, щоб забруднити його політичного конкурента, кандидата в президенти від Демократичної партії Джо Байдена.

President Trump delayed military aid to the Kiev government in a quid pro quo to pressure the Ukrainian president to dig up dirt on the Bidens [B. McCaughey. Schiff's]. – Президент Трамп притримав військову допомогу Києву з метою тиску на українського президента, який мав накопати компромат на Байдена.

A London professor was last night dragged into a special inquiry into Russian interference in the US presidential election over allegations the Kremlin had “dirt” on Hillary Clinton, the Democratic candidate [accessed: Revealed: London professor 2017]. – Вчора ввечері лондонського професора втягнули в спеціальне розслідування втручання в президентські вибори в США за звинуваченням Кремля у компроматі на Хілларі Клінтон, кандидата від Демократичної партії.

Приклади показують, що будь-яка трансформація веде до розширення структурно-сміслових кордонів фразеологізмів, яка націлена на конкретизацію їхнього значення, спробу пов'язати емоційно-оціночне значення з неповторними умовами контексту, стилістично урізноманітнити політично залежну лексику та продемонструвати індивідуальний задум та творчий потенціал.

Як показав аналіз, основними особливостями фразеологічних одиниць у політичному дискурсі є інформативна насиченість, емоційна забарвленість та оціночність, образність, порушення принципу непроникності та високий ступінь варіативності. Як в українському, так і в англійському політичному дискурсі, характерною особливістю фразеологізмів є підвищення експресивності виступів, розширення структурно-семантичних і стилістичних кордонів політичної фразеології.

Фразеологізми – це унікальні одиниці мови, які здатні актуалізувати головний задум контексту, урізноманітнити його інформативні можливості, створювати нові образи та асоціації, тим самим викликати живий інтерес у аудиторії до фактів політичної реальності.

2.3. Аналіз засобів перекладу ідіом сучасної політичної риторики США

Основою нашою дослідження послужили виступи та інтерв'ю політичних діячів США та Великобританії. Дані виступи були розміщені на електронних ресурсах: офіційних сайтах уряду США, які містять архівні дані передвиборних кампаній та інавгураційних промов з 2016 по 2021 включно, сайтах ЗМІ. Частка проаналізованих виступів кожного кандидата у роботі варіювалася залежно з його популярності, оскільки це основний чинник, що визначає кількість виступів оратора. Таким чином, найбільший обсяг матеріалу становили виступи Дональда Трампа, Бориса Джонсона та Джозефа Байдена. Решта обсягу матеріалу припадає на виступи Терези Мей, Барака Обами, Хілларі Клінтон, Бена Уоллеса, Джона Хілі, Аннеліз Доддс та Ніколи Стерджен.

Як уже було зазначено, переклад фразеологічних одиниць часто викликає труднощі. На сьогоднішній день сформувалося два методи перекладу фразеологічних одиниць: фразеологічний та нефразеологічний методи. Стає очевидним, що у пріоритеті знаходиться фразеологічний переклад, оскільки за допомогою нього можна передати образну та стилістичну складову. Більшістю дослідників підкреслюється, що контекст відіграє важливу роль при перекладі, особливо з огляду на те, що деякі з фразеологічних одиниць є полісемантичними. Тому важливо розглядати функціонування фразеологізмів разом із ситуацією їх вживання. Розглянемо кожен із методів перекладу на прикладах із виступів політичних діячів.

Першим способом перекладу ідіоматичних одиниць є переклад у вигляді еквівалента (повного чи часткового). Під еквівалентом ми розуміємо образну фразеологічну одиницю, яка відповідає певному англійському фразеологізму і заснована на одному з ним образі [Гаманко 2005, с.199-206]. Повні еквіваленти фразеологічних одиниць характеризуються відсутністю відмінностей у значенні, стилістичному забарвленні, образній основі, а також відсутність національного колориту.

Візьмемо на приклад дієслівну фразеологічну одиницю із заяви Бориса Джонсона:

We must stay alert. We must continue to control the virus and save lives [accessed: Johnson B. Lockdown 2020]. – Ми повинні бути напоготові. Ми повинні продовжувати контролювати вірус і рятувати життя.

Для англійського фразеологізму *to stay alert* є український еквівалент «залишатися напоготові», тому використовується метод ідіоматичного еквіваленту.

Як приклад перекладу номінативної фразеологічної одиниці візьмемо цитату Дж. Хілі: *... over half this year's £16.4 billion defence equipment budget is revenue-based, for „equipment support' and maintenance. Revenue cut is the Achilles heel of defence plans* [accessed: Healey 2021]. – ...понад половину щорічного бюджету на оборонне обладнання у розмірі 16,4 мільярда фунтів стерлінгів засновано на доходах, на «підтримку обладнання» та обслуговування. Зменшення доходів – це ахіллесова п'ята оборонних планів.

Фразеологічна одиниця *an Achilles heel*, заснована на міфології, має повний еквівалент «ахіллесова п'ята» в українській мові. Обидва приклади відповідають всіма ознаками повних еквівалентам.

Наступний метод неповного або часткового еквівалента зустрічається рідко, оскільки не характерний для фразеологічних одиниць. У ньому також повинні бути відсутні відмінності в образній основі, стилістиці та

семантиці, але може зустрітися відмінність у граматичній формі або порядку слів. Візьмемо, наприклад, фразу Т. Мей:

I believe that seeking the common ground and being prepared to make compromises in order to make progress not entail a rejection of values and convictions by one iota, rather it is precisely the way to defense them [accessed: May T. Prime Minister 2019]. – Я вважаю, що пошук спільної мови і готовність до компромісів для досягнення прогресу не тягне за собою відмову від цінностей і переконань ні на йоту, скоріше це якраз спосіб їх захистити.

Для перекладу використаної фразеологічної одиниці використано українську фразеологічну одиницю «ні на йоту». Звернемо увагу, що український фразеологізм використовується завжди лише у негативній формі, проте в даному контексті фразеологічна одиниця *by one iota* вживається у ствердній формі.

Відносний еквівалент або фразеологічний аналог відрізняється зміною однієї з характеристик фразеологічних одиниць: формою, іншим образом, ьншим складом компонентів тощо.

Як приклад розглянемо дієслівну фразеологічну одиницю, використану першим міністром Шотландії Н. Стерджен:

[The discretionary scheme] is discretionary for local authorities to meet the needs of businesses that fall through the cracks of other schemes, and may also be available for those who are not eligible for other support schemes [Sturgeon N. Orders]. – [Дискреційна схема] є дискреційною для місцевих органів влади, щоб задовольнити потреби підприємств, які залишилися поза увагою інших схем, і також може бути доступна для тих, хто не має права на інші схеми підтримки.

Фразеологізм *to fall through the cracks* можна перекласти дослівно як «впасти через тріщини». В українській мові є аналог «залишитися/опинитися за бортом». Тобто, значення обох фразеологізмів – «залишитися поза увагою, виявитися непоміченим», проте образ у кожній з фразеологічних одиниць різний.

Фразеологічні аналоги можуть відрізнятися лексичним компонентом. Міністр оборони Великої Британії Бен Уоллес сказав:

That demands we deter threats and seize opportunities every single day instead of holding capabilities in readiness for a rainy day [accessed: Wallace B. 2020]. – Це вимагає, щоб ми щодня стримували загрози та збільшували можливості замість того, щоб тримати сили в готовності на чорний день.

Вираз *for a rainy day* можна перекладати з допомогою українського фразеологічного аналога «на чорний день». Тут бачимо, що фразеологізми мають схожий образ, проте їхній лексичний склад збігається не повністю.

Розглянемо наступний приклад використання фразеологічного аналога як способу перекладу. Так, у цитаті Н. Стерджен фразеологічну одиницю «*to pave the way*» перекладено як «підготувати ґрунт». При схожості образної бази даних фразеологізмів спостерігаються розбіжності у складі їх компонентів:

We now have confidence that these sacrifices will pave the way to brighter days ahead [accessed: Sturgeon 2021]. – Тепер ми впевнені, що ці жертви підготують ґрунт до світліших днів попереду.

Дослівний переклад фразеологічної одиниці *to pave the way* може звучати так: «прокласти дорогу», проте втрачається стилістична складова, і, на наш погляд, найбільш вдалим є перший приклад перекладу.

Далі перейдемо до методів нефразеологічного перекладу, у межах якого виділяються калькування та описовий переклад. До цих способів вдаються тільки в тому випадку, якщо не можна підібрати фразеологічний аналог або еквівалент. Іноді метод калькування застосовують замість фразеологічного перекладу, наприклад, з метою передачі національної специфіки.

Багато термінологічних словосполучень прийшли в українську мову за допомогою калькування з англійської мови:

vicious circle – порочне коло,

arms race – гонка озброєнь,

free trade – вільна торгівля та інші.

Використання кальок допомагає у тексті перекладу зберегти образну основу та стилістичну складову, проте необхідною умовою адекватності такого перекладу є розуміння реципієнтом цієї образної основи.

У рамках описового перекладу деякими дослідниками виділяється прийом лексичного перекладу, який характеризується заміною фразеологічної одиниці в початковій мові словом мови перекладу.

Наприклад, у висловлюванні Н. Стерджен:

We did have an arrangement, a hub tape arrangement that helped us to resolve issues around workers and employees... [accessed: Sturgeon 2021]. – У нас була залізна домовленість, яка допомогла нам вирішити проблеми з робітниками і службовцями.

У реченні використано вираз *a hub tape arrangement*, який можна перекласти на українську мову як «залізобетонна /залізна домовленість». Образність даного висловлювання зберігається з допомогою використання метафори в українському варіанті. Якщо зробити спробу передати початковий образ: «угода, скріплена вузлом», то для носія української мови таке порівняння є менш звичним і зрозумілим у цьому контексті. До того ж, перший варіант перекладу виявляється більш ємним, виконуючи функцію економії мовних зусиль.

Наведемо приклад використання лексичного способу перекладу ад'єктивної фразеологічної одиниці:

That's why we've just signed a £65- million contract for the production of our first ground-breaking Protector aircraft [accessed: Wallace B. 2020]. – Ось чому ми щойно підписали контракт на 65 мільйонів фунтів стерлінгів на виробництво нашого першого інноваційного літака «Protector».

Фразеологічна одиниця *ground-breaking* перекладається як «новаторський» чи «інноваційний». Такий спосіб може бути застосований і до дієслівних фразеологічних одиниць.

Так, Т. Мей каже: *Because the world is increasingly marked by instability and threats that risk undermining our way of life and the very things that we hold dear* [accessed: May T. Full Text 2017]. – Тому що світ дедалі більше характеризується нестабільністю та загрозами, які ризикують підірвати наш спосіб життя та ті речі, які нам дорогі.

Фразеологічну одиницю *to hold dear* можемо перекласти одним словом «дорожити» чи «дорого». В останньому випадку втрачається стилістична складова в перекладі цих висловлювань, що характерно для описового методу перекладу фразеологічних одиниць, проте в рамках усього речення або абзацу ця проблема може бути вирішена в іншому місці за допомогою прийому компенсації.

Розглянемо ще один приклад перекладу дієслівної фразеологічної одиниці з промови Н. Стерджен:

And that's what drives the restrictions that, unfortunately, we're having to put in place [accessed: Sturgeon 2021]. – І саме це зумовлює обмеження, які, на жаль, нам доводиться впроваджувати.

Перекладемо фразеологізм «приводити в дію, впроваджувати». Даний приклад можна розглядати в рамках строго лексичного перекладу та в рамках описового перекладу, оскільки, на наш погляд, в даному випадку ці способи схожі за своїми характеристиками.

Як було зазначено, прийом описового перекладу використовується у випадках, коли всі інші способи неможливо застосувати. Часто його вживання супроводжується втратами образності виразу.

Наприклад в промові Б. Джонсона використовується фразеологічна одиниця *an oven-ready deal: And earlier this year, we fulfilled that promise, in that we left on January the 31st with that oven-ready deal* [accessed: Johnson B. The fight against 2020]. – І на початку цього року ми виконали цю обіцянку, і 31 січня мали цілком готову угоду.

Якщо для її перекладу використовувати український фразеологізм зі схожою семантикою «щойно з печі», то в контексті слова *deal* («угода») цей

варіант здається неприродним. Тому скористаємося описовим перекладом: «цілком готова до реалізації угода».

Розглянемо інший приклад з цитати Н. Стерджен:

In the past few weeks, there have been two significant game changers in our fight against this virus [accessed: Sturgeon 2021]. – За останні кілька тижнів у нашій боротьбі з вірусом відбулося два переломних моменти.

Фразеологізм *game changer* можна перекласти вільним словосполученням «переломний момент», проте знову втрачаються стилістичні особливості висловлювання. Інша версія перекладу може допомогти зберегти образ, використаний автором, і тоді речення звучатиме так: «За останні кілька тижнів відбулися дві важливі події, які змінили правила гри в цій боротьбі з вірусом». Зауважимо, перший варіант перекладу більш стислий і ємний, тоді як другий – більш розгорнутий.

Дієслівна фразеологічна одиниця *to shy away from (something)* в повідомленні Н. Стерджен може бути перекладена як «уникати відповіді, ухилятися»:

I've never tried to shy away from that [question] [accessed: Sturgeon 2021]. – Я ніколи не намагався уникати цього [питання].

Розглянемо ще один приклад перекладу дієслівної фразеологічної одиниці, використаної Дж. Хілі:

We will inherit the Review's decisions as a Labour government after the next election, so we will kick the tyres hard on what comes out next month [Healey J. Defence]. – Ми успадкуємо рішення Ревю як лейбористський уряд після наступних виборів, тож ми будемо перевіряти події наступного місяця.

Фразеологічна одиниця *to kick the tyres (to kick the tires* в американському варіанті) має початкове значення «перевірити щось перед його покупкою». Очевидно, що в даному уривку не має опису процесу покупки, тому перекладемо цю фразеологічну одиницю як «перевіряти, тестувати».

Цей приклад є демонстрацією того, що визначення значення фразеологічної одиниці у відриві від її контексту може призвести до перекладацької помилки.

Для перекладу модальних фразеологічних одиниць також використовують метод описового перекладу. Наприклад, у своєму виступі Б. Джонсон каже:

And the fight against Covid is by no means over [accessed: Johnson B. The fight against 2020]. – І боротьба з Covid аж ніяк не закінчена.

Фразеологічну одиницю *by no means* перекладемо як «зовсім не, аж ніяк». Наведемо аналогічний приклад:

A year later it is still just £95.85 a week – just £1.60 more than it was that day. That's one of the lowest rates in Europe... and two million workers are not covered at all [accessed: Dodds A 2021]. – Через рік це все ще буде лише 95,85 фунтів стерлінгів на тиждень – лише на 1,60 фунтів стерлінгів більше, ніж було раніше. Це один із найнижчих показників у Європі... і два мільйони працівників взагалі не охоплені.

Синонімічна фразеологічна одиниця може бути перекладена як «цілком не, зовсім не, взагалі не».

Від політиків та спікерів під час їхніх виступів завжди чекають виваженості слів та правильності вживання тих чи інших мовних зворотів. Але манера частого вживання президентом Д. Трампом фразеологізмів є виваженою системою, а не випадковістю.

У наступному прикладі колишній президент США використав фразеологізм «*drain the swamp*» (дослідно – осушити болото).

We will drain the swamp in Washington DC [accessed: Trump's Efforts To 2017]. – Ми висушимо це болото у Вашингтоні (дослівний переклад).

Цей вислів можна було неоноразово почути у виконанні Трампа ще до висування його кандидатури в президенти. Д. Трамп вважає, що зробити Америку знову великою можна, тільки якщо працювати над осушенням бюрократичного болота (*draining the swamp*) і вичищаючи сміття (*cleaning*

up the mess). Дана фразеологічна одиниця означає заклик до перестановок у вищих ешелонах влади та змін загалом, також і в цьому прикладі, президент описує політичну ситуацію в США. У свідомості адресата відразу з'являється картинка болота. У свою чергу, слово асоціюється з нестачею повітря та брудом і розглядається, як місце проживання нечистих сил. Трамп дає клятву осушити це болото, тим самим має на увазі, що будь-які проблеми і політичні конфлікти, що виникли, налагодяться, але лише в тому випадку, якщо при владі буде він. Це випадок, коли використовуючи фразеологізм з спочатку з негативною оцінкою, можна викликати в реципієнта позитивну оцінку з контексту, у якому використовується фразеологічна одиниця.

Ще одним прикладом вживання ідіом у виступах Д. Трампа є наступний:

We have all the cards, but we don't know how to use them. We don't even know that we have the cards, because our leaders don't understand the game. We could turn off that spigot by charging them tax until they behave properly [accessed: PECAS by Donald Trump 2016]. – Ми у виграшному положенні, але не знаємо як його використати. У нас є всі картки, але ми не знаємо, як ними користуватися. Ми навіть не знаємо, що у нас є всі карти, бо наші лідери не розуміють гри. Ми могли в закрутити гайки, стягуючи з них податок, поки вони не почнуть поводити себе належним чином.

Фразеологізм «*to have all the cards*» (бути у виграшному становищі [Кунін 2005, с. 126]) висловлює головний посил промови оратора: хтось має все необхідне, щоб досягти успіху, але не користується цим. Цю фразеологічну одиницю перекладено за допомогою контекстуальної заміни. Згодом слово «*game*» змушує адресата почати сприймати слово «карти» буквально. Попри це, зберігається метафоричність висловлювання: гра = політика, карти = важелі управління. Як можливе вирішення проблеми оратор вводить в контекст ще одну метафору: «*turn off that spigot*» (перекрити кран), де під краном маються на увазі заходи впливу на бізнес

або корпорації, які тим чи іншим чином завдають шкоди економіці США і не грають за заданими урядом правилами. Цю фразеологічну одиницю перекладено за допомогою ідіоматичного аналогу. Це надає висловлюванню політика ще більшу неординарність і викликає інтерес.

We have losers. We have people that don't have it. We have people that are morally corrupt. We have people that are selling this country down the drain [accessed: PECAS by Donald Trump 2016]. – У нас є невдахи. У нас є люди, у яких і цього немає. У нас є морально корумповані люди. У нас є люди, які пускають цю країну на ветер.

Фразеологізм «*down the drain*» (розмов. даремно, на вітер) [Кунін 2005, с. 225] є частиною ланцюжка, який у стилістиці називається наростанням (suspense). Спочатку мовець, використовує лексему «*losers*», потім словосполучення «*morally corrupt*», яке носить яскраво виражений емоційно-оцінний характер, і завершується ланцюжок твердженням про те, що у владі є люди, які знищують країну. Цю фразеологічну одиницю перекладено за допомогою контекстуальної заміни.

And, I can tell, some of the candidates, they went in. They didn't know the air-conditioner didn't work. They sweated like dogs. They didn't know the room was too big, because they didn't have anybody there. How are they going to beat ISIS? I don't think it's gonna happen [accessed: PECAS by Donald Trump 2016]. – І, я можу сказати, що деякі з кандидатів зайшли. Вони не знали, що кондиціонер не працює. Вони обливаються потом. Вони не знали, що кімната надто велика, бо у них там нікого не було. Як вони збираються перемогти ІДІЛ? Я не думаю, що це станеться.

Заміна компоненту у фразеологізмі «*to sweat like a pig*» (обливатися потом) [Кунін 2005, с. 579]) відбувається на основі суміжності звучання слів «*pig*» і «*dog*». Шляхом заміни лексем автор висловлювання додає до нього ноту сарказму, висміюючи інших кандидатів і ставлячи під сумнів їхню здатність впоратися зі справами державної ваги. Водночас, мовець, відокремлює від них себе та присутніх у залі людей, у тому числі шляхом

використання займенника «they». Цю фразеологічну одиницю перекладено за допомогою ідіоматичного аналогу.

North Korea is looking for trouble. If China decides to help, that would be great. If not, we will solve the problem without them! [accessed: Donald Trump. April 11, 2017]. – Північна Корея шукає неприємностей. Якщо Китай вирішить допомогти, це буде чудово. Якщо ні, ми вирішимо проблему без них!

looking for trouble – фразеологічна одиниця перекладена за допомогою ідіоматичного аналогу; *to solve the problem* – дослівний переклад (калькування).

У цьому прикладі Трамп говорить про проблему з КНДР. Тільки знаючи контекст ситуації Північної Кореї, легко розпізнати загрозу для ідеологічного противника США. Використання фразеологізму *to solve the problem*, що часто позначає вбивства на замовлення або вирішення якоїсь проблеми шляхом насильницького втручання, створює на тлі синтаксичного паралелізму необхідний для адресанта агресивний підтекст. Закінчується висловлювання локальним позначенням, яке надає патріотичний ефект повідомленню та носить призивний характер.

Д. Трамп, доводячи, що запропоноване ним рішення актуальних для аудиторії проблем – найкраще з усіх можливих використовує ідіоми в зверненні до розуму («build bridges», «see eye to eye»), моральності, моралі («worth one's salt», «bring into the fold») і в емоційно-психологічних закликах («seize the day»).

America's jobs are leaving the country: «they are using our country as a piggy bank to rebuild China» [accessed: the-final-trump-clinton-debate 2016] – Американські працівники залишають країну: «вони використовують нашу країну як скарбничку для відновлення Китаю.

a piggy bank – копилка (ідіоматичний аналог). Використовуючи цей фразеологічний зворот, Трамп висловлює негативне ставлення до Китаю. Під час виборчої кампанії Китай був одним із головних об'єктів критики

Дональда Трампа. Одна з цілей Трампа – відновити виробничу базу країни та припинити те, що він назвав «крадіжкою американських робочих місць Китаєм».

We are now on the precipice of having a potentially much better economy [accessed: the-final-trump-clinton-debate 2016]. – Зараз ми за крок до потенційно набагато кращої економіки.

to be on the precipice – бути на межі, за крок (контекстуальна заміна).

Використовуючи вказане словосполучення, Дональд Трамп прагне показати виборцям, що сприятиме стимулюванню економіки країни.

Дональд Трамп про політику оподаткування Хіларі Клінтон:

They can't bring the money back, because politicians like Secretary Clinton won't allow them to bring the money back, because the taxes are so onerous, and the bureaucratic red tape, so what – is so bad [accessed: the-final-trump-clinton-debate 2016]. – Вони не можуть повернути гроші, тому що політики, такі як міністр Клінтон, не дозволять їм повернути гроші, адже податки такі обтяжливі, і ще бюрократична тяганина, ну і що, що погано.

the bureaucratic red tape – бюрократична тяганина (ідіоматичний аналог).

Д. Трамп про расову дискримінацію в США:

«We have a situation where we have our inner cities, African Americans, Hispanics, are living in hell, because it's so dangerous,» Trump said. «You walk down the street, you get shot» [accessed: the-final-trump-clinton-debate 2016]. – У нас є ситуація, коли афроамериканці, латиноамериканці живуть у пеклі, тому що це настільки небезпечно», – сказав Трамп. «Ти йдеш по вулиці, а в тебе стріляють.

To live in a hell – жити в пеклі (дослівний переклад).

«This was locker-room talk. I am not proud of it,» Trump said in response to a question from moderator Anderson Cooper. «I apologize to my family, I apologized to the American people» [accessed: the-final-trump-clinton-debate 2016]. – Це була розмова за зачиненими дверима. Я цим не пишаюся», –

сказав Трамп у відповідь на запитання модератора Андерсона Купера. «Я прошу вибачення перед своєю родиною, я вибачився перед американським народом

Locker-room talk – розмова за зачиненими дверима (ідіоматичний аналог).

Розглянемо фрагмент інавгураційної мови Д.Трампа.

Дональд Трамп про вихід із Паризької угоди:

The Paris Climate Accord is simply the latest example of Washington entering into an agreement that disadvantages the United States, to the exclusive benefit of other countries, leaving American workers, who I love, and taxpayers to absorb the cost in terms of lost jobs, lowered wages, shuttered factories and vastly diminished economic production. Thus as of today, the United States will cease all implementation of the non-binding Paris Accord and the draconian financial and economic burdens the agreement imposes on our country. This includes ending the implementation of the nationally determined contribution and, very importantly, the Green Climate Fund, which is costing the United States a vast fortune [accessed: Inaugural Address by President Joseph R. Biden, Jr. 2021]. – Паризька кліматична угода – це останній приклад того, як у Вашингтоні ухвалюють рішення, яке завдає шкоди Америці на користь інтересам інших країн. Для американських робітників, яких я люблю, це загрожувало втратою роботи, скороченням зарплат та закриттям фабрик, а загалом це могло призвести до занепаду економіки. Отже, США з цього дня припиняє виконання умов договору і таким чином скидає тягар драконівських фінансових та економічних обмежень, який ця угода накладає на нашу країну. Це включає припинення реалізації національно визначеного внеску і, що дуже важливо, Зеленого кліматичного фонду, який коштує Сполученим Штатам величезних статків.

to cease draconian economic and financial burdens – скинути тягар драконівських економічних та фінансових обмежень (зворот, придуманий Трампом) (дослівний переклад).

to cost a vast fortune – коштувати цілий статок (дослівний переклад).

We have among the most abundant energy reserves in the planet, sufficient to lift millions of America's poorest workers out of poverty. Yet under this agreement, we are effectively putting these reserves under lock and key, taking away the great wealth of our nation, great wealth, and phenomenal wealth [accessed: statement-president-trump-paris-climateaccord 2017]. – Ми маємо одні з найбільших запасів енергії на планеті, достатніх, щоб вивести мільйони найбідніших працівників Америки з бідності. Але згідно з цією угодою ми фактично закриваємо ці резерви, забираючи велике багатство нашої нації, велике багатство та феноменальне багатство.

to put under lock and key – замкнути на засув, зберігати під замком (ідіоматичний аналог).

Трамп висловлює своє негативне ставлення до Паризької угоди та вважає, що її виконання поставить США в економічно не вигідне становище.

Отже, стає очевидним, що немає єдиного способу перекладу фразеологічних одиниць. Кожна ситуація вимагає ретельного та виборчого підходу: значення кожної фразеологічної одиниці у багатьох випадках визначається контекстом. Також необхідний достатній рівень володіння обома мовами для правильного розпізнавання фразеологічних одиниць в іноземній мові та підборі фразеологічної чи нефразеологічної одиниці перекладу.

Розглянемо кількісний розподіл фразеологічних одиниць за різними методами перекладу, заснований на досліджуваному матеріалі політичного дискурсу. Кількість фразеологічних одиниць, перекладених з використанням фразеологічного методу (86 одиниць), трохи менша за кількість фразеологічних одиниць, перекладених з використанням нефразеологічного методу (114 одиниць): 43% на 57% відповідно. Причому прийом описового перекладу виявився найчастіше використовуваним – 96 одиниці, на другому місці метод підбору фразеологічного аналога – 62 одиниці. Спосіб калькування виявився найменше затребуваним в процесі

перекладу фразеологічних одиниць – 25 одиниць. За рахунок своєї специфіки передачі образу в первісному вигляді використання цього прийому може виявитися невдалим. Зрештою, метод контекстуальної заміни – на останньому місці (17 одиниць), що пояснюється невеликою кількістю фразеологічних еквівалентів в англійській і українській мовах.

Однак слід зазначити, що підібрані аналоги підходять в рамках певного контексту, тоді як в іншій мовній ситуації такий переклад може бути неповноцінним.

Не існує єдиної тактики й одного способу перекладу фразеологічних одиниць. Важливу роль цьому грає контекст, який може визначати справжнє значення вжитої фразеологічної одиниці. У нашому дослідженні переважаючими методами стали підбір фразеологічного аналога та описовий переклад. Однак вибір засобів, за допомогою якого буде перекладена будь-яка фразеологічна одиниця, залишається за перекладачем, оскільки неможливо описати всі випадки функціонування кожної фразеологічної одиниці. У різних випадках для однієї й тієї фразеологічної одиниці може бути використаний різний спосіб перекладу.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного аналізу теоретичних і практичних засад дослідження можемо зробити наступні висновки.

Ідіоматичні одиниці, або фразеологічні зрощення складають ядро фразеологічного фонду будь-якої мови. Вони не тільки містять у собі історико-культурну інформацію, а й відображують динаміку розвитку мови. В англomовній свідомості до ідіом відносять усі фразеологічні одиниці, прислів'я, приказки, афоризми. В українській лінгвістичній науці під ідіомами розуміються лише стійкі вирази в яких не простежується мотивація, тобто значення окремих компонентів ідіоми не дорівнює значенню їх поєднання, а інші одиниці відносяться до паремій.

Існує значна кількість визначень поняття «ідіома» вітчизняних та зарубіжних лінгвістів. Варто зазначити, що у нашій роботі використано термін «ідіома» або «ідіоматична одиниця», у значенні фразеологічної одиниці мови, для якої характерна стійкість, відтворюваність та немотивованість значення, тобто зміст якої не дорівнює сумі значень слів-складників.

Переклад ідіом – складне явище, яке потребує особливої уваги перекладачів, оскільки ідіоматичні одиниці не є простими словосполученнями з вільними значеннями компонентів і при їх перекладі можна зіткнутися з низкою труднощів. В кожному конкретному випадку стратегія перекладу варіюється і на перекладацьке рішення може вплинути ряд факторів. До них можна віднести особливості вживання ідіоматичної одиниці в тому чи іншому контексті, її структуру, семантику, емоційно-експресивне забарвлення тощо.

Отже, суспільно-політична лексика – неоднорідна за складом і велика за обсягом лексична система, що включає ідеологізовані соціально-оціночні слова і словосполучення, які функціонують в публіцистичному дискурсі, відображає актуальні для конкретного часу поняття суспільного,

політичного і соціального життя суспільства і використовується в основному в засобах масової (соціально-політичної) комунікації. Політична риторика володіє як універсальними, так і національно-культурними особливостями. Сфера функціонування політичної риторики – публіцистичний дискурс.

В політичному дискурсі активно використовуються фразеологічні одиниці. Політичні діячі також вдаються до різних видозмін ідіоматичних одиниць з метою домогтися більшого ефекту, конкретизувати їх абстрактну форму. Усе це відповідає одній з основних функцій політичного тексту, зокрема, функції переконання.

Фразеологічні одиниці у політичному дискурсі можуть бути засобом неявного впливу на свідомість учасників комунікації. Використання фразеологізмів у маніпулятивних висловлюваннях дозволяє нав'язати певну, потрібну маніпулятору інтерпретацію дійсності «у легкій манері». Фразеологічна одиниця, як вербальний код з яскравим, таким що викликає емоції, і запам'ятовується образом, – дуже ефективний унструмент в арсеналі політичного маніпулятора.

Як показав аналіз, основними особливостями фразеологічних одиниць у політичному дискурсі є інформативна насиченість, емоційна забарвленість та оціночність, образність, порушення принципу непроникності та високий ступінь варіативності. Як в українському, так і в англійському політичному дискурсі, для фразеологізмів характерним є підвищення експресивності промов і виступів, розширення структурно-семантичних і стилістичних кордонів політичної фразеології. Фразеологізми – це унікальні одиниці мови, які здатні актуалізувати головний задум контексту, урізноманітнити його інформативні можливості, створювати нові образи та асоціації, тим самим викликати живий інтерес у аудиторії до фактів політичної реальності.

Загальна кількість проаналізованих фразеологічних одиниць 200 прикладів. Кількість фразеологічних одиниць, перекладених з

використанням фразеологічного методу (86 одиниць), кількість фразеологічних одиниць, перекладених з використанням нефразеологічного методу (114 одиниць): 43% на 57% відповідно. Причому прийом описового перекладу виявився найчастіше використовуваним – 96 одиниці, на другому місці метод підбору фразеологічного аналога – 62 одиниці. Спосіб калькування виявився найменше затребуваним в процесі перекладу фразеологічних одиниць – 25 одиниць.

Не існує єдиної тактики й одного способу перекладу фразеологічних одиниць. Важливу роль цьому грає контекст, який може визначати справжнє значення вжитої фразеологічної одиниці. У нашому дослідженні переважаючими методами стали підбір фразеологічного аналога та описовий переклад. Однак вибір засобів, за допомогою якого буде перекладена будь-яка фразеологічна одиниця, залишається за перекладачем, оскільки неможливо описати всі випадки функціонування кожної фразеологічної одиниці. У різних випадках для однієї й тієї фразеологічної одиниці може бути використаний різний спосіб перекладу.

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the analysis of such a topical problem as the process of translation idioms in the political rhetoric.

The object of the work can be defined as idioms of modern political rhetoric of the USA in translation aspect.

The main aim of the paper consists in analyzing the ways, mechanisms of translation idioms. It determined the accomplishment of such objectives as:

- to consider the essence and characteristics of idiomatic phrases;
- to find out the principles and methods of translation of idiomatic phrases;
- to study the genre of political rhetoric: lexical-semantic, stylistic and functional characteristics;
- to explore idiomatic units in political discourse as a means of influencing the audience;
- to study the specifics of the use of phraseological units in the speeches of American politicians;
- to analyze the translation of idioms in the political rhetoric of the United States.

The definition of “idiom” is offered in the work. Idiom is an ambiguous term, used in conflicting ways. In lay or general use, idiom has two main meanings. First, idiom is a particular manner of expressing something in language, music, art, and so on, which characterizes a person or group. Second, (and much less commonly in English), an idiom is a particular lexical collocation or phrasal lexeme, peculiar to a language [accessed Moon 1998, p.10].

The scientific novelty of the presented research lies in the investigation of the ways of translation idioms in the political rhetoric of the USA.

Key words: idioms, political rhetoric, phrasal lexeme, lexical collocation.

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Івахненко Вікторія Вікторівна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання заочна, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма переклад (англійський), адреса електронної пошти vikagorkaya98@gmail.com, - підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Ідіоматика англомовного політичного дискурсу США у перекладознавчому аспекті»

відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 29.11.2021 Підпис _____ ПІБ (студент) Івахненко В.В.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Эксмо, 2012. 209 с.
2. Арсентьева Е.Ф. Сопоставительный анализ фразеологических единиц. Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1989. С. 40.
3. Архангельский В. Л. О понятии устойчивой фразы и типах фраз. Проблемы фразеологии. Исследования и материалы / под ред. А.М. Бабкина; АН СССР, Ин-т русского языка. Москва; Ленинград: Наука, 1964. С. 102–105.
4. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка. Москва: Флинта, 2002. 384 с.
5. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. Москва: Советская Энциклопедия, 1966. 607 с.
6. Баско Н.В. Фразеология политического дискурса в аспекте межкультурной коммуникации. Политическая лингвистика. 2017. № 5 (65). С. 175-180.
7. Бельчиков Ю. А. Общественно-политическая лексика В. Г. Белинского. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1962. 131 с.
8. Вербицкая Л.А. Современная русская орфоэпия и орфофония. Русский язык за рубежом. 2011. № 4. С.14-19.
9. Виноградов В. В. Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины. Ленинград: ЛГУ, 1946. 190 с.
10. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. 4-е изд., стер. Москва: КомКнига, 2006. 144 с.
11. Гаманко Р.С. Внутряязыковая и межъязыковая идиоматичность. Филологическая проблематика в системе высшего образования: Межвузовский сборник научных трудов. Вып. 2. Самара: СамГАПС, 2005. С. 199–206.
12. Гейко Н. Р. Общественно-политическая лексика в публицистическом дискурсе. Научный журнал «Вестник Челябинского

государственного университета» / Гл. ред. А.Ю. Шатин. Сер. Филология. Искусствоведение. Вып. 73. Челябинск: ФГБОУ ВПО «Челябинский государственный университет», 2013. № 1 (292). С. 194-197.

13. Гончарова О. М. Політичний дискурс риторики: історико-культурологічні виміри. Культура і сучасність. 2013. № 1. С. 65-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kis_2013_1_13.

14. Денисова А. С. Проблема дослідження класифікацій фразеологічних одиниць у лінгвістиці. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер.: Філологічні науки. 2015. Вип. 6. С. 13-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpufn_2015_6_4.

15. Ермакова Е.Н., Прокопова М.В. Трансформация фразеологических единиц в языке СМИ: лингвокреативный потенциал языка спортивного комментатора. Вестник КГУ им. Н.А. Некрасова. 2016. № 3. С. 152-154.

16. Заварзина, Г. А. Семантические изменения общественно-политической лексики русского языка в 80–90-е годы XX века (по материалам словарей и газетной публицистики): дис...канд. филол. наук 10.02.01. Воронеж, 1998. 220 с. URL: <http://31f.ru/dissertation/531-dissertaciya-semanticheskie-izmeneniya-obshhestvenno-politicheskoy-leksiki-russkogoyazyka-v-80-90-e-gody-xx-veka.html>

17. Корецкая О. В. Лингвостилистические особенности политической риторики Дональда Трампа. Преподаватель XXI век. 2017. №2-2. С. 349-355. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/lingvostilisticheskie-osobennosti-politicheskoy-ritoriki-donalda-trampa>

18. Крючкова Т. Б. Особенности формирования и развития общественнополитической лексики и терминологии. Москва: Наука, 1989. 149 с.

19. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка: учеб. пос. для ин-тов и фак. иностр. яз. 3-е изд., стер. Дубна: Феникс+, 2005. 488 с.

20. Кунин А. В. О фразеологической номинации. Фразеологическая семантика: сб. науч. тр., Вып. 211. Москва, Высшая школа, 1983. С. 88–100.
21. Магомедова, Н. М. Общественно-политическая терминология даргинского языка: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.02. Махачкала, 2011. 151 с.
22. Макович Х.Я., Вербицька Л.О., Капітан Н.О. Словник термінів і понять з риторики. – Львів, 2016. – 140 с.
23. Маник С. А. Общественно-политическая лексика (оценочный аспект) в словарях различных типов: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Иваново, 2001. 229 с.
24. Негрич Н. Д. Поняття «ідіома» і «фразеологічна одиниця» – спільне та відмінне у лінгвістичному розумінні. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер.: Філологія. Мовознавство. 2013. Т. 219, Вип. 207. С. 79–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdufm_2013_219_207_19.
25. Нестерова И.А. Особенности перевода английских идиом на русский язык. Энциклопедия Нестеровых. URL: <https://odiplom.ru/lab/osobennosti-perevoda-angliiskih-idiom-na-russkii-yazyk.html>
26. Попова Т. Г., Таратынова Н. В. Политический текст и его лексические особенности. Rhema. Рема. Москва: МПГУ, 2012. Вып. 3. С. 90-97. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/politicheskiy-tekst-i-ego-leksicheskie-osobennosti>
27. Протченко И. Ф. Русский язык: проблемы изучения и развития. Москва: Педагогика, 1984. 224 с.
28. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. Очерки лингвистической теории перевода / Дополнения и комментарии Д.И. Ермоловича. 3-е изд., стереотип. Москва: «Р. Валент», 2007. 244с.

29. Розенталь, Д. Э. Язык и стиль средств массовой информации и пропаганды. Москва.: Изд-во Моск.ун-та, 1980. 256 с.
30. Свиридюк Т. В. Ідіоматика англомовного публічного виступу в епоху глобалізації: лінгвориторичний аспект (на матеріалі промов британських прем'єр-міністрів): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04; Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2011. 20 с.
31. Сейдл Дж., Макморди У. Идиомы английского языка и их употребление. Москва: Высшая школа, 1993. 266 с.
32. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
33. Солтаханов, И. Э. Становление и развитие общественно-политической лексики в нахских литературных языках: автореф. дис. ...канд филол. наук: 10.02.20. Москва, 2009. 19 с.
34. Спиридовский О. В. Лингвокультурные характеристики американской президентской риторики как вида политического дискурса: дис. на соискание уч. степ. канд. филол. наук: спец. 10.02.04 "Германские языки"; ГОУВПО "Воронежский государственный университет". Воронеж, 2006. 255 с.
35. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка. Москва: Московский Государственный Университет, 1998. 260 с.
36. Токарева И. В. Аспекты терминологизации немецких лексических заимствований (сущность дефиниции терминопонятия «общественно-политическая лексика»). Актуальные вопросы филологических наук: 171 материалы междунар. заоч. науч. конф. Чита: Издательство Молодой ученый, 2011. С. 134-137.
37. Хазагеров, Г.Г. Политическая риторика. Москва: Никколо-Медиа, 2002. 313 с.
38. Холявко И. В. Суспільно-політична лексика у пресі 90-х років ХХ ст. (семантико-функціональний аналіз): автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.01. Кировоград, 2004. 20 с.

39. Худолій А.О. Публічний дискурс у зовнішньополітичній діяльності президентів США (1945-2012 рр.) : дис. ... д. політ. наук : 23.00.04; Національний університет «Острозька академія». Острог, 2013. 465 с.
40. Шерік А. Д., Савічук В. Я., Старко В. Ф. Довідник англійських, німецьких та українських ідіом та виразів. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 173 с.
41. Юдина Т.В. Дискурсивное пространство политической речи. Актуальные проблемы теории коммуникации. СПб.: Изд-во СПбГПУ, 2004. С. 172-185.
42. Яблочнікова В. Ідіоматичні вирази англійської мови та особливості їх перекладу. Південний архів. Філологічні науки. 2017. Вип. 66. С. 218-220. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pafn_2017_66_51.
43. Collins V.H. A Book of English Idioms with Explanations. London: Longmans, 1980. 258 p.
44. Feldman O. Politically speaking: a worldwide examination of language used in the public sphere / edited by O. Feldman, C. De Landtsheer. L.: Praeger Publisher, 1998. 212 p.
45. Fernando Ch., Flavell R. On Idiom: Critical Views And Perspectives. Exeter Linguistic Studies, 5. Exeter: University of Exeter, 1981. P. 18–48.
46. Householder F. On Linguistic Primes. London: Word, 1989. 347 p.
47. Hockett Ch. A Course in Modern Linguistics. New York: Macmillan, 1998. 364 p.
48. Makkai A. Idiom Structure in English. Janua linguarum, Series maior 48. Hague: Mouton, 1972. 371 p.
49. Moon R. Fixed expressions and idioms in English: a corpus-based approach. Oxford studies in lexicography, and lexicology. Oxford : Clarendon Press, 1998. 340 p.
50. Nechemias, C. Lasswell Symposium. Analyzes Political Language. 1984. P. 801-804.

51. Newmark, P. About Translation Multilingual Matters (Series) 74. Clevedon: Multilingual Matters, 1991. 184 p.
52. Orwell G. Politics and the English Language. London: Horizon, 1946. URL: http://www.orwell.ru/library/essays/politics/english/e_polit/
53. Richard A. Spears. NTC's American idioms dictionary. Chikago: NTC Publishing Group, 2008. 463 p.
54. Richter, M. Reconstructing the History of Political Languages: Pocock, Skinner, and the Geschichtliche Grundbegriffe. History and Theory. Middletown: Wesleyan University, 1990. Vol. 29. No. 1. P. 38-70. URL: <http://www.jstor.org/stable/2505203>
55. Sárosi-Márdirosz, K. Problems Related to the Translation of Political Texts. Acta Universitatis Sapientiae, Philologica, 6 (2). 2014. P. 159-180.
56. Weinreich U. Problems in the Analysis of Idioms. Los Angeles: University of California Press, 1984. 238 p.

Ілюстративний матеріал

57. Brexit: Boris Johnson says 'some plaster may fall off the ceiling' during negotiations. 16.04.2017. URL: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/brexit-boris-johnson-says-some-plaster-may-fall-ceiling-during-negotiations-a7704216.html>
58. Dodds A. Budget. Full text of Anneliese Dodds' Bloomberg speech, 2021. URL: <https://labour.org.uk/press/full-text-of-anneliese-dodds-bloomberg-speech/>
59. Donald Trump labels Russian election hacking row as a 'political witch hunt'. URL: <https://www.independent.co.uk/>
60. Donald Trump. 11.04.2017. URL: <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/851767718248361986>.
61. Healey J. Defence. John Healey speech at RUSI on Labour's core principles on defence and security, 2021. URL: <https://labour.org.uk/press/john-healey-speech-atrusi-on-labours-core-principles-on-defence-and-security/>

62. Inaugural address: Trump's full speech. URL: <https://edition.cnn.com/2017/01/20/politics/trump-inaugural-address>

63. Inaugural Address by President Joseph R. Biden, Jr. 20.01.2021. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/01/20/inaugural-address-by-president-joseph-r-biden-jr/>

64. Johnson B. Lockdown. Prime Minister's statement on coronavirus (COVID-19), 2020. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-address-to-the-nation-on-coronavirus-10-may-2020/>

65. Johnson B. U.K. PM Boris Johnson Trade Deal Speech Transcript. 2020. URL: <https://www.rev.com/blog/transcripts/u-k-pm-boris-johnson-brexit-trade-deal-speechtranscript-december-24/>

66. Johnson B. The fight against Covid is by no means over. 2020. URL: <https://www.theguardian.com/politics/boris-johnsons-speech-in-full-the-fight-against-covidis-by-no-means-over/>.

67. May T. Full Text: Theresa May's speech to the Republican „Congress of Tomorrow“ conference. 2017. URL: <https://www.businessinsider.com/full-text-theresamays-speech-to-the-republican-congress-of-tomorrow-conference-2017-1>

68. May T. Prime Minister's statement in Downing Street. 2019. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-ministers-statement-in-downing-street-24-may2019>

69. McCaughey B. Schiff's lead witnesses have no real evidence – and neither does he. URL: <https://nypost.com/>

70. Norman M. I, for one, am glad that Boris Johnson and Michael Gove are now de facto running the country. What could possibly go wrong?. URL: <https://www.independent.co.uk/voices/boris-johnson-michael-gove-brexit-letter-theresa-maycontrol-disaster-a8050911.html>

71. Revealed: London professor at centre of Trump-Russia collusion inquiry says: “I have clear conscience”. URL: <https://www.telegraph.co.uk/>

72. Sturgeon N. Orders Scotland Lockdown: Speech Transcript. 2021.
URL: <https://www.rev.com/blog/transcripts/nicola-sturgeon-orders-scotland-lockdown-speechtranscript>

73. Theresa May - her full Brexit speech to Conservative conference. URL:
<http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/brexit-boris-johnson-says-someplaster-may-fall-off-the-ceiling-during-negotiations-a7704216.html>

74. Trump's Efforts To 'Drain The Swamp' Lagging Behind His Campaign Rhetoric. 26.04.2017. URL: <https://www.npr.org/2017/04/26/525551816/trumps-efforts-to-drain-the-swamp-lagging-behind-his-campaign-rhetoric>

75. The Guardian view on food and Brexit: trust is not on the menu. URL:
<https://www.theguardian.com/>

76. The Inaugural Address. URL: <https://www.whitehouse.gov/inaugural-address>

77. Ukraine launches probe over whether US Ambassador Marie Yovanovitch was tracked. URL: <https://USAtoday.com/>

78. Wallace B. Defence Secretary Ben Wallace gives a speech at the Air and Space Power Conference, 2020. URL:
<https://www.gov.uk/government/speeches/defencesecretary-ben-wallace-gives-a-speech>

79. 2016 Presidential Election Campaign Announcement Speech by Donald Trump. URL: <http://www.electionspeeches.com/donald-trumpspeech.htm>

80. The Washington Post
URL: https://www.washingtonpost.com/news/thewashingtonpost/wp/2016/10/19/the-final-trump-clinton-debate-transcriptannotated/?utm_term=.6b3fe9642f6d

81. 2017 President Trump on Climate Agreement.
URL: <https://www.whitehouse.gov/the-pressoffice/2017/06/01/statement-president-trump-paris-climate-agreement>